

Regeringens proposition

1985/86: 25

med förslag om tilläggsbudget I till
statsbudgeten för budgetåret 1985/86

Prop.
1985/86: 25

Regeringen förelägger riksdagen vad som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 31 oktober 1985 för de åtgärder och de ändamål som framgår av föredragandenas hemställan.

På regeringens vägnar

Olof Palme

Kjell-Olof Feldt

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås utgifter m. m. på tilläggsbudget I till statsbudgeten för innevarande budgetår. De anslag som begärs uppgår till ca 1 720 milj. kr. De redovisade förslagen innebär också att tidigare beviljade anslag om ca 935 milj. kr. inte kommer att utnyttjas. De största anslagen föreslås gå till kostnader för bidrag till anordnande av daghem och fritidshem, utökade resurser för utbildning för tekniska yrken inom högskolan, fortsatt anslagsfinansiering av arbetsmarknadsutbildningen t. o. m. den 30 juni 1986, särskilda insatser för arbetsanpassning och sysselsättning i Bergslagen, ytterligare resurser för flyktingomhändertagande, ytterligare medel för lokaliseringsbidrag i Uddevallaregionen och medel till bidrag för förnyelsefonder inom det statligt reglerade området. Dessutom föreslås att regeringen bemyndigas medge fortsatta beställningar av materiel m. m. för försvaret samt att riksdagen godkänner ändrad omfattning av televerkets investeringar.

Närvarande: statsministern Palme, ordförande, och statsråden I. Carlsson, Lundkvist, Feldt, Sigurdson, Leijon, Hjelm-Wallén, Andersson, Göransson, Dahl, R. Carlsson, Holmberg, Hellström, Wickbom, Johansson, Hulterström, Lindqvist

Föredragande: statsråden Feldt, R. Carlsson, Lindqvist, Hulterström, Göransson, Leijon, Wickbom, Dahl, Holmberg

---

Proposition med förslag om tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1985/86

Statsrådet Feldt anför:

De ytterligare medelsbehov utöver gällande statsbudget som nu kan överblickas och andra frågor som bör tas upp i detta sammanhang bör sammanfattas i en gemensam proposition angående utgifter på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1985/86. Denna proposition bör föreläggas riksdagen nu. Skulle anslagsframställningar därutöver på tilläggsbudget för innevarande budgetår visa sig ofrånkomliga bör dessa föreläggas riksdagen vid en senare tidpunkt.

Statsråden föredrar förslag till riksdagen i frågor angående anslag m. m. på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1985/86. Anförandena redovisas i underprotokollen för resp. departement.

Statsrådet Feldt avslutar:

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att besluta om anslag på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1985/86 och vidta övriga åtgärder i enlighet med de förslag som föredragandena har lagt fram.

Regeringen ansluter sig till föredragandenas överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredragandena lagt fram.

Regeringen beslutar att de anföranden som redovisas i underprotokollen och en sammanställning över de anslag som regeringen begär skall bifogas propositionen som bilagor 1--9.

Försvarsdepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 31 oktober 1985

Föredragande: statsrådet R. Carlsson

Anmälan till tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1985/86

Beställningsbemyndiganden till det militära försvaret

1. Inledning

Som ett resultat av budgetarbetet under hösten 1984 ansåg regeringen att det var nödvändigt med viss återhållsamhet med nya materielbeställningar i förhållande till överbefälhavarens planering. I budgetpropositionen (prop. 1984/85: 100, bil. 6) begärde därför regeringen av riksdagen endast ca hälften av de beställningsbemyndiganden som myndigheterna för budgetåret 1985/86 föreslagit under anslagen för materielanskaffning. Beslut om vilka ytterligare bemyndiganden som måste inhämtas borde fattas först när det ekonomiska läget klarnat och med tillgång till fördjupat underlag. Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag (FöU 7 och 9, rskr 131 och 258). Den restriktiva tilldelningen av beställningsbemyndiganden var en följd av övervägandena om överplaneringens storlek i den totala planeringen och kravet på en tillfredsställande ekonomisk handlingsfrihet inför 1987 års försvarsbeslut.

Det ekonomiska utrymmet för försvarsmakten efter 1986/87 fastställs först i samband med nästa försvarsbeslut år 1987. Enligt partiöverenskommelsen våren 1984 medgavs dock överbefälhavaren, utan att detta innebär några bindningar inför nästa försvarsbeslutsperiod, att planera enligt principen om oförändrad köpkraft. I enlighet härmed har överbefälhavaren avdelat växande prisreserver för att möta den av honom förväntade skillnaden mellan försvarets framtida prisutveckling och dess priskompensation. Överbefälhavaren har av detta skäl förutsatt att den ekonomiska ramen nominellt sett höjs vid ingången till varje ny försvarsbeslutsperiod. Han har sålunda förutsatt en ökning fr. o. m. budgetåret 1987/88 och beräknat denna till 305 milj. kr i prisläget februari 1984.

I budgetpropositionen ifrågasattes värdet av att överbefälhavaren beräknar långsiktiga prisreserver och däremot svarande ramlyft utifrån osäkra

Prop. 1985/86: 25. prognoser om försvarets prisutveckling och priskompensation. Regeringen anförde att den med nuvarande budgetpolitik inte kunde förutsätta större ekonomiska resurser än vad som f. n. disponeras. 1984 års försvarskommitté har i uppdrag att överväga det framtida priskompensationssystemet. Regeringen angav som en utgångspunkt att verksamheten t. v. måste bedrivas så att den även efter budgetåret 1986/87 kan genomföras i en nominellt oförändrad ram. Innebörden härav är bl. a. att materielbeställningar inte får göras i sådan omfattning att riksdagen tvingas höja ramen i nästa försvarsbeslut.

Regeringen konstaterade vidare att överplaneringen var mycket stor i överbefälhavarens planering, främst för armén och marinen, och såg härvid vissa risker. Regeringen förordade därför att överplaneringens totala omfattning skulle begränsas i nästa programplan. Utveckling och anskaffning av materiel bedömdes inte kunna ske fullt ut i den takt och omfattning som överbefälhavaren hade förutsatt.

2. Regeringens direktiv

Överbefälhavarens programplan för perioden 1985/86–1989/90 gav inte en tillfredsställande vägledning om vilken materielanskaffning som kan inrymmas i en nominellt oförändrad ram efter budgetåret 1986/87 och vilken anskaffning som förutsätter den av överbefälhavaren föreslagna ramhöjningen. Regeringen har därför i direktiv till överbefälhavaren den 14 mars 1985 bl. a. anbefallt att planeringen för perioden 1986/87–1990/91 skall redovisas i två alternativ. I det ena alternativet skulle överbefälhavaren genomföra planeringen inom en ekonomisk ram som enligt hans mening på sikt medger bibehållen köpkraft. I det andra alternativet skulle överbefälhavaren utgå från att utgiftsramen för det militära försvaret är oförändrad i fasta priser räknat fr. o. m. budgetåret 1986/87. Överbefälhavaren anmodades därutöver att senast den 1 oktober 1985 lämna förslag till de kompletterande beställningsbemyndiganden som bör begäras av riksdagen för budgetåret 1985/86. Härvid skulle klart framgå vilka skillnader som uppstår i behovet av beställningsbemyndiganden samt vilka materielobjekt som berörs beroende på vilken planeringsram enligt ovan som läggs till grund för planeringen.

Regeringen har vidare i nämnda direktiv anmodat överbefälhavaren att i planeringen ta hänsyn till den rådande likviditetssituationen. Överplaneringen för materielanslagen inom armén och marinen skall därför vara lägre än i programplanen för perioden 1985/86–1989/90 medan den för materielanslagen inom flygvapnet fortsättningsvis inte bör vara högre än vad den var i samma programplan. Den sammanlagda överplaneringen för det militära försvaret i den nya planen avsågs inte under någon del av planeringsperioden bli högre än i programplanen 1985/86–1989/90. Härigenom skulle en högre grad av säkerhet i planeringen kunna uppnås.

3. Överbefälhavarens redovisning

Överbefälhavaren har den 16 september 1985 redovisat förslag till kompletterande beställningsbemyndiganden för budgetåret 1985/86 samt i anslutning härtill sin planering med en nominellt oförändrad ram fr. o. m. budgetåret 1986/87.

Överbefälhavaren anför bl. a. att den totala överplaneringen inom materielanslagen nu har begränsats för armén och marinen. För flygvapnet har det visat sig att föregående års överplanering var alltför liten. Överbefälhavaren har därför återfört flygvapnets överplanering till tidigare års nivå. I förhållande till anslaget storlek är dock allttjämt flygvapnets överplanering låg enligt överbefälhavaren. Enligt överbefälhavarens mening kan verksamheten inom försvarsmakten nu genomföras så att riksdagen inför 1987 års försvarsbeslut har en tillfredsställande grad av handlingsfrihet. Denna påverkas varken av nu gällande överplanering eller av planeringsmetodiken med oförändrad köpkraft.

Överbefälhavaren anför vidare att de materielobjekt för vilka nu kompletterande bemyndiganden begärs kan inrymmas i en fr. o. m. budgetåret 1986/87 nominellt oförändrad ram. Vidare konstaterar överbefälhavaren att huvuddelen av de större beställningarna kan delas i flera upphandlingar, men att detta i regel medför kostnadsstegringar. Bl. a. av detta skäl anser överbefälhavaren att behovet av ökad handlingsfrihet inte bör skapas genom att nu i avgörande grad reducera bemyndigandetilldelningen.

Överbefälhavaren har den 1 oktober 1985 redovisat sin programplan för perioden 1986/87 – 1990/91. Av denna plan framgår förändringarna i materielplaneringen i jämförelse med föregående programplan i en ekonomisk ram som enligt överbefälhavaren på sikt medger bibehållen köpkraft.

4. Föredragandens överväganden

Överbefälhavarens kompletterande underlag och den nya programplanen ger enligt min mening tillräckligt underlag för att bedöma graden av handlingsfrihet inför försvarsbeslutet 1987. Jag bedömer att de materielbeställningar för vilka bemyndiganden nu begärs av riksdagen kan genomföras utan att statsmakterna av detta skäl tvingas höja den militära utgiftsramen i nästa försvarsbeslut. Överbefälhavaren har vidare redovisat vilka förändringar som bör genomföras i planeringen efter 1986/87 om en nominellt oförändrad ram skulle tillämpas. Enligt min mening kan därmed en tillfredsställande grad av handlingsfrihet upprätthållas inför 1987 års försvarsbeslut.

Jag konstaterar att överplaneringen i programplanen för perioden 1986/87–1990/91 har begränsats med ca. 700 milj. kr. mot slutet av perioden genom snareläggningar och ambitionsminskningar. Jag erinrar om att verksamhetens omfattning på sikt skall fastläggas först i 1987 års försvarsbeslut. För den tidigare delen av perioden, och särskilt för budgetåren 1985/86 och 1986/87 har dock överplaneringen ökat något vid jämförelse med den föregående planen. Enligt min mening medför detta att de

Prop. 1985/86: 25 risker med en stor överplanering som jag anförde i budgetpropositionen 1984/85 kvarstår för de närmaste åren.

Enligt min uppfattning bör dessa risker begränsas genom vissa åtgärder. Jag bedömer att beställning av materiel för de närmaste åren inte kan ske fullt ut i den takt som framgår av överbefälhavarens plan. Materielobjekten enligt partiöverenskommelsen 1984 berörs emellertid inte härav. Storleken av beställningsbemyndiganden bör begränsas något. Överplaneringens storlek kommer då att minska i närtid. Dock måste även fortsättningsvis en effektiv styrning och kontroll av beställningarna ske.

Jag har vidare funnit att det kan finnas anledning att se över det nuvarande systemet med beställningsbemyndiganden och överplanering. Jag avser att låta genomföra en sådan översyn.

Enligt min uppfattning föreligger nu tillfredsställande underlag för att hos riksdagen hemställa om de kompletterande beställningsbemyndiganden och bemyndiganden för prisreglering som erfordras för budgetåret 1985/86 under anslaget B 2. Arméförband: Materielanskaffning, C 2. Marinförband: Materielanskaffning, D 2. Flygvapenförband: Materielanskaffning samt E 2. Operativ ledning m. m.: Materielanskaffning. Utgångspunkterna för mitt förslag framgår av de redovisade övervägandena.

Jag hemställer att regeringen bereder riksdagen tillfälle

att ta del av vad jag har anført om överbefälhavarens planering samt om behovet av kompletterande beställningsbemyndiganden för det militära försvaret.

B. Arméförband

B 2. Arméförband: Materielanskaffning

Beställningsbemyndiganden (1 000-tal kr.)

Primäruppdrag m. m.	1984/85 Tilldelat	1985/86			
		Grundtilldelning		Komplettering	
		Chefen för armén	Regle- ringsbrev	Överbe- befälhav.	Föredra- ganden
Arméförband: Centralt vidtaget materielunderhåll för delprogrammen 1.1-1.99	19 200	45 400	45 000	-	-
Arméförband: Centralt vidta- gen materiel- anskaffning m. m. (inkl. sjukvårds- materiel) för del- programmen 1.1-1.99	1 089 600	2 252 600	350 000	1 702 600	1 587 600
Till regeringens disposition	-	-	200 000	-	-
Kostnader	1 108 800	2 298 000	595 000	1 702 600	1 587 600
Prisreglering	+622 000	+289 300	+153 600	+135 700	+134 000
Justering p. g. a. inkomster	-170 000	-205 000	-250 000	-	-
Bemyndigande- behov	1 560 800	2 372 300	533 600	1 838 300	1 721 600

Överbefälhavaren

Anslaget bör tillföras kompletterande beställningsbemyndiganden om 1 838,3 milj. kr. Härav utgörs 135,7 milj. kr. av bemyndiganden för prisreglering. Fördelning på funktioner (motsvarande) samt vilka viktigare objekt som avses beställas framgår av följande sammanställning (prisläge februari 1984; 1 000-tal kr.)

Primäruppdrag Funktioner/objekt (motsvarande)	Bemyndigande
Centralt vidtagen materielanskaffning m. m. (inkl. sjukvårdsmateriel)	
Pansarvärn Viktigare objekt: Lätt pansarvärnsrobot	1 475 700
Luftvärn Viktigare objekt: Renovering av Cig 760	140 000
Ledning och samband	56 900
Sjukvårdsmateriel	30 000

Min beräkning av det kompletterande bemyndigandebehovet framgår av sammanställningen över beställningsbemyndiganden. Jag har därvid beräknat bemyndiganden för tidigarelagd anskaffning av viss vapenmateriel.

Med utnyttjande av de bemyndiganden och betalningsmedel som genom tidigare beslut (prop. 1984/85: 100, bil. 6, FöU 7 och 9, rskr 131 och 258) erhållits för budgetåret 1985/86 samt här föreslagna bemyndiganden blir bemyndigandeskulden den 30 juni 1986 (4 516 151 204 + 1 721 600 000) 6 237 751 204 kr. Detta belopp bör emellertid justeras med hänsyn till den beräknade fördelningen av prisregleringsmedel för budgetåret 1985/86. Den beräknade bemyndigandeskulden den 30 juni 1986 blir därmed ca. 6 130 milj. kr.

Liksom tidigare bör det ankomma på regeringen att ta ställning till vilka anskaffningar m. m. som bör ske inom ramen för det beställningsbemyndigande som riksdagen kan komma att lämna.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att bemyndiga regeringen att medge att beställningar av materiel m. m. för arméförband får läggas ut inom en kostnadsram av ytterligare 1 721 600 000 kr.

C. Marinförband

C 2. Marinförband: Materielanskaffning

Beställningsbemyndiganden (1 000-tal kr.)

Primäruppdrag m. m.	1984/85 Tilldelat	1985/86			
		Grundtilldelning		Komplettering	
		Chefen för marinen	Regle- ringsbrev	Överbe- befälhav.	Föredra- ganden
Marinförband: Centralt vidtaget materielunderhåll m. m. för delpro- grammen 2.1--2.99	52 000	66 900	66 000	900	900
Marinförband: Centralt vidtagen materielanskaff- ning m. m. (inkl. sjukvårdsmateriel) för delprogrammen 2.1--2.99	711 000	1 599 600	94 000	843 600	766 600
Till regeringens disposition	45 000		940 000	—	—
Kostnader	808 000	1 666 500	1 100 000	844 500	767 500
Prisreglering	+435 500	+322 200	+275 300	+46 900	+64 500
Justering p. g. a. inkomster m. m.	2 000	— 2 000	— 2 000	—	—
Bemyndigandebehov	1 241 500	1 986 700 ¹	1 373 300	891 400	832 000

¹ Härutöver begär överbefälhavaren 278 milj. kr. för att förstärka ubåtskyddsverk-
samteten.

Anslaget bör tillföras kompletterande beställningsbemyndiganden om 891,4 milj. kr. Härav utgörs 46,9 milj. kr. av bemyndiganden för prisreglering. Fördelning på funktioner (motsvarande) samt vilka viktigare objekt som avses beställas framgår av följande sammanställning (prisläge februari 1984: 1 000-tal kr.)

Primäruppdrag Funktioner/objekt (motsvarande)	Bemyndigande
Centralt vidtaget materielunderhåll m. m.	900
Centralt vidtagen materielanskaffning m. m. (inkl. sjukvårdsmateriel)	
Fartygsobjekt m. m.	74 100
Viktigare objekt: Gasturbiner Skeppsteknisk materiel	
Vapenmateriel för flottan	514 500
Viktigare objekt: Helikoptermateriel Torpeder Ubåtsskyddsmateriel	
Vapenmateriel för kustartilleriet	253 500
Viktigare objekt: Luftvärnssystem 75 M Ubåtsskyddsmateriel Sambandsmateriel m. m.	
Intendenturmateriel	200
Sjukvårdsmateriel	500
Övrigt	800

Föredragandens överväganden

Min beräkning av det kompletterande bemyndigandebehovet framgår av sammanställningen över beställningsbemyndiganden. De av mig föreslagna reduktionerna påverkar inte åtgärderna för ubåtsskydd. Jag har vidare beräknat bemyndiganden för tidigare lagd anskaffning av viss vapenmateriel.

Med utnyttjande av de bemyndiganden och betalningsmedel som genom tidigare beslut (prop. 1984/85: 100, bil. 6, FöU 7 och 9, rskr 131 och 258) för budgetåret 1985/86 samt här föreslagna bemyndiganden blir bemyndigandeskulden den 30 juni 1986 (3 996 166 835 + 832 000 000) 4 828 166 835 kr. Detta belopp bör emellertid justeras med hänsyn till den beräknade fördelningen av prisregleringsmedel för budgetåret 1985/86. Den beräknade bemyndigandeskulden den 30 juni 1986 blir därmed 4 560 milj. kr.

Liksom tidigare bör det få ankomma på regeringen att ta ställning till vilka anskaffningar m. m. som bör ske inom ramen för det beställningsbemyndigande, som riksdagen kan komma att lämna.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att bemyndiga regeringen att medge att beställningar av materiel m. m. för marinförband får läggas ut inom en kostnadsram av ytterligare 832 000 000 kr.

D. Flygvapenförband

D 2. Flygvapenförband: Materielanskaffning

Beställningsbemyndiganden (1 000-tal kr.)

Primäruppdrag m. m.	1984/85 Tilldelat	1985/86			
		Grundtilldelning		Komplettering	
		Chefen för flygvapnet	Regleringsbrev	Överbefälhav.	Föredraganden
Flygvapenförband: Centralt vidtaget materielunderhåll för delprogrammen 3.1-3.99	88 800	94 400	94 000	400	400
Flygvapenförband: Centralt vidtagen materielanskaffning m. m. (inkl. sjukvårdsmateriel) för delprogrammen 3.1-3.99	723 900	1 225 100	366 000	499 100	389 100
Till regeringens disposition	—	—	360 000	—	—
Kostnader	812 700	1 319 500	826 000	499 500	389 500
Prisreglering	+ 1 260 700	+ 454 600	+ 469 000	—	—
Justering p. g. a. inkomster m. m.	- 3 000	+ 80 000	- 20 000	—	—
Bemyndigandebehov	1 540 900	1 854 100	1 369 000	499 500	389 500

Överbefälhavaren

Anslaget bör tillföras kompletterande beställningsbemyndiganden om 499,5 milj. kr. Fördelning på funktioner (motsvarande) samt vilka viktigare objekt som avses beställas framgår av följande sammanställning (prisläge februari 1984; 1 000-tal kr.)

Primäruppdrag Funktioner/objekt (motsvarande)	Bemyndigande
Centralt vidtagen materielanskaffning m. m. (inkl. sjukvårdsmateriel)	
Ledning samt stridsledning och luftbevakning	104 800
Jakt	126 000
Attack	47 500
Spaning	2 600
Transportflyg m. m.	11 600
Basmateriel	122 500
Sjukvårdsmateriel	—
Övrigt	84 100

Min beräkning av det kompletterande bemyndigandebehovet framgår av sammanställningen över beställningsbemyndiganden. De av mig föreslagna reduktionerna påverkar inte genomförandet av JAS-programmet.

Med utnyttjande av de bemyndiganden och betalningsmedel som genom tidigare beslut (prop. 1984/85: 100, bil. 6, FöU 7 och 9, rskr 131 och 258) erhållits för budgetåret 1985/86 samt här föreslagna bemyndiganden blir bemyndigandeskulden den 30 juni 1986 (11 285 100 878 + 389 500 000) 11 674 600 878 kr. Detta belopp bör emellertid justeras med hänsyn till den beräknade fördelningen av prisregleringsmedel för budgetåret 1985/86. Den beräknade bemyndigandeskulden den 30 juni 1986 blir därmed ca. 11 000 milj. kr.

Liksom tidigare bör det ankomma på regeringen att ta ställning till vilka anskaffningar m. m. som bör ske inom ramen för det beställningsbemyndigande som riksdagen kan komma att lämna.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att bemyndiga regeringen att medge att beställningar av materiel m. m. för flygvapenförband får läggas ut inom en kostnadsram av ytterligare 389 500 000 kr.

E. Operativ ledning m. m.

E 2. Operativ ledning m. m.: Materielanskaffning

Beställningsbemyndiganden (1 000-tal kr.)

Primäruppdrag m. m.	1984/85 Tilldelat	1985/86			
		Grundtilldelning		Komplettering	
		Överbefälhav.	Regleringsbrev	Överbefälhav.	Föredraganden
Operativ ledning m. m.: Materielanskaffning för delprogrammet 4.1-4.99	186 400	119 600	110 000	56 000	56 000
Kostnader	186 400	119 600	110 000	56 000	56 000
Prisreglering	+28 000	+13 700	+12 300	+4 500	+4 500
Bemyndigandebehov	214 400	133 300	122 300	60 500	60 500

Överbefälhavaren

Anslaget bör tillföras kompletterande beställningsbemyndiganden om 60,5 milj. kr. Härav utgörs 4,5 milj. kr. av bemyndiganden för prisreglering.

Min beräkning av det kompletterande bemyndigandebehovet framgår av sammanställningen över beställningsbemyndiganden. Med utnyttjande av de bemyndiganden som genom tidigare beslut (prop. 1984/85: 100 bil. 6, FöU 7 och 9, rskr 131 och 258) erhållits för budgetåret 1985/86 samt här föreslagna bemyndiganden blir bemyndigandeskulden den 30 juni 1986 (273 132 865 + 60 500 000) 333 632 865 kr. Detta belopp bör emellertid justeras med hänsyn till den beräknade fördelningen av prisregleringsmedel för budgetåret 1985/86. Den beräknade bemyndigandeskulden den 30 juni 1986 blir därmed ca. 295 milj. kr.

Liksom tidigare bör det ankomma på regeringen att ta ställning till vilka anskaffningar m. m. som bör ske inom ramen för det beställningsbemyndigande som riksdagen kan komma att lämna.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att bemyndiga regeringen att medge att beställningar av materiel m. m. för operativ ledning m. m. får läggas ut inom en kostnadsram av ytterligare 60 500 000 kr.

Socialdepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 31 oktober 1985

Föredragande: statsrådet Lindqvist

Anmälan till tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1985/86

Femte huvudtiteln

F. Omsorg om barn och ungdom

F 5. Bidrag till anordnande av daghem och fritidshem

Regeringen har i propositionen 1984/85: 209 Förskola för alla barn föreslagit att det tillfälliga anordningsbidrag som utgick under budgetåret 1984/85 även får utgå under budgetåret 1985/86. Bidraget föreslogs lämnas med 300 000 kr. per avdelning, vid ombyggnad dock med högst 50% av de faktiska kostnaderna. Föredragande statsrådet beräknade att 100 milj. kr. behövde avsättas för ändamålet. Han aviserade vidare att han avsåg att återkomma till regeringen i samband med tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1985/86 med förslag om anslagsmedel.

Med hänvisning härtill hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att till *Bidrag till anordnande av daghem och fritidshem* för budgetåret 1985/86 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 000 kr.

Kommunikationsdepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 31 oktober 1985

Föredragande: statsrådet Hultström

Anmälan till tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1985/86

Sjätte huvudtiteln

D. Järnvägar

[1] Statens järnvägar

Statens järnvägar (SJ) har i en skrivelse den 17 september 1985 hemställt om medgivande att få dels *teckna aktier för 2 milj. kr. i SMART AB* dels, *lämna SMART AB ett aktieägartillskott på 1 675 000 kr.*

SMART AB är ett företag som SJ bildat tillsammans med flygbolagen SAS och Braathens SAFE för att få en enhetlig dataterminalutrustning hos resebyråerna i Skandinavien. SMART (Scandinavian Multi Access Reservation System for Travel agents) är ett datakommunikationssystem där resebyråerna – från en och samma typ av terminal, SMART-terminalen, – kan kommunicera med flera olika reseproducenters datasystem för platsbeställning och biljettering.

SMART AB har avtalat om köp av datautrustning från Svenska AB Philips. Utrustningen skall efter hand som den levereras hyras ut till resebyråer och leverantörer av resor och tjänster och träder för SJ:s del i stället för den utrustning "SNAP" som SJ hittills haft uthyrd för agentförsäljning av färd- och platsbiljetter.

Aktiekapitalet i SMART AB är f. n. 4 milj. kr. Det har visat sig med hänsyn till den balansomslutning som bolaget numera redovisar att aktiekapitalet borde förstärkas betydligt. Som erforderligt aktiekapital har 20 milj. kr. bedömts nödvändigt vilket innebär en ökning med 16 milj. kr., varav 12 milj. kr. faller på SAS och 2 milj. kr. på vardera SJ och Braathens.

SJ har tidigare för verksamheten 1983 medgett tillskjuta av driftmedel ett aktieägartillskott på 1 milj. kr. (prop. 1983/84: 125, bil. 4, TU: 27, rskr 315). Bakgrunden var då vissa förseningar i leverans- och installationsplanen. Även för 1985 har ägarna bedömt att ett aktieägartillskott erfordras för att undvika skyldigheten att upprätta likvidationsbalansräkning. Anledningen till situationen har varit stora problem med installerad utrustning vilket haft till följd att leverantören fått avbryta installationerna ett antal

månader för att avhjälpa felen. Leverantören har nu kommit till rätta med felen och installationen pågår i full skala. Förseningen har dock påverkat bolagets ekonomi genom uteblivna hyresintäkter. SJ har mot denna bakgrund hemställt om regeringens medgivande att av driftmedel få lämna SMART AB ett aktieägartillskott på 1 675 000 kr. som motsvarar SJ:s ägarandel.

Föredragandens överväganden

Jag anser det angeläget att SJ kan utveckla sitt biljett- och bokningssystem. SJ bör därför få ge ett aktieägartillskott på 1 675 000 kr. till AB SMART.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att bemyndiga regeringen att medge att statens järnvägar lämnar aktieägartillskott till AB SMART med 1 675 000 kr..

[2] Järnvägskoncessioner m. m.

Mitt förslag: Var och en skall ha rätt att anlägga en enskild järnväg, tunnelbana eller spårväg för allmän trafik utan särskilt tillstånd (koncession) av regeringen. Tidigare beviljade koncessioner eller motsvarande tillstånd skall dock alltså gälla med undantag för skyldigheten att upprätthålla viss trafik (trafikeringsplikt).

Bakgrunden till och skälen för mitt förslag:

Kravet på koncessionstillstånd

Det svenska järnvägssystemets organisation har från början baserats på den uppfattningen att staten bör inta en dominerande ställning inom denna del av kommunikationsväsendet. Detta framgår inte minst därav att staten anlagt de mest betydelsefulla linjerna. Av de järnvägar avsedda för allmän trafik som fortfarande innehas av annan än staten kan nämnas Nordmark–Klarälvens Järnvägar (NKIJ) och Aktiebolaget Storstockholms Lokaltrafik Järnvägar (SLJ) samt TGOJ (Trafikaktiebolaget Grängesberg–Oxelösund Järnväg) som till hälften ägs av SSAB och statens järnvägar.

Vad gäller spårvägstrafiken är den sedan ett par årtionden av mera betydande omfattning endast i Göteborg och Norrköping. Trafiken drivs av Göteborgs Spårvägar resp. Norrköpings Spårvägar. I Stockholm finns lokal spårtrafik av särskilt slag, tunnelbanan, som drivs av SL (Storstockholms Lokaltrafik Aktiebolag).

Principen om statens dominerande ställning inom järnvägsväsendet har emellertid också tagit sig andra uttryck än statligt järnvägsbyggande och statlig järnvägsdrift. Staten har nämligen även vidtagit åtgärder för att se till att enskilda järnvägar anläggs och drivs på ett sätt som är lämpligt bl. a. från allmänna kommunikationssynpunkter. Detta har skett på grundval av ett koncessionssystem som innebär att det krävs tillstånd av Kungl. Maj:t

eller numera av regeringen för att anlägga enskilda järnvägar som är avsedda för allmän trafik. Kungl. Maj:ts och senare regeringens befogenhet i detta avseende har vuxit fram ur praxis och synes kunna härledas till ett beslut av Rikets Ständer under 1850-talet (Rikets Ständers underdåniga Skrifvelse den 18 november 1854, n:o 183, angående Statens medverkan för järnvägars anläggning). Enligt praxis har det också krävts koncession för att anlägga spårvägar och tunnelbanor för allmän trafik.

Koncessionsbeslutets innehåll

Under 1850-talet och större delen av 1860-talet, när järnvägarna började anläggas här i landet, meddelade Kungl. Maj:t tillstånd därtill genom privilegier, oktroyer eller fastställelse av planer för anläggningarna. Först vid slutet av 1860-talet började Kungl. Maj:t meddela tillstånden i form av koncessioner i egentlig bemärkelse som sedermera behållits. Innehållet i koncessionerna har tid efter annan varit olika. Bland de rättigheter, skyldigheter m. m. som intagits i dessa märks följande: rätt att enligt gällande bestämmelser om expropriation förvärva mark som behövs för anläggningen, rätt till upplåtelse av kronomark som behövs för anläggningen, regler m. m. i fråga om anläggandet och driften av anläggningen, trafikeringsplikt, dvs. skyldighet att upprätthålla viss trafik, befordringskyldighet, dvs. skyldighet att utföra vissa slags person- eller godstransporter, samt rätt för staten att under särskilda omständigheter inlösa anläggningen.

Författningar av särskilt intresse

Föreskrifter som i olika avseenden rör bl. a. anläggandet och driften av enskilda järnvägar, tunnelbanor och spårvägar finns i ett flertal författningar. Som framgår av vad jag tidigare har sagt finns det dock inte någon koncessionslagstiftning som kräver tillstånd för att anlägga sådana spår- anläggningar.

Av särskilt intresse i sammanhanget är följande föreskrifter.

I byggnadslagen (1947: 385, omtryckt 1981: 872, ändrad 1983: 517) finns grundläggande bestämmelser om fysisk planläggning och byggande. De planinstitut som anvisas är generalplan, som anger grundragen för markens användning inom kommunen, och detaljplaner, stadsplaner eller byggnadsplaner, som närmare reglerar bebyggelsen (2 §). *Generalplan* skall upprättas i den mån det behövs till ledning för den närmare planläggningen beträffande kommunens ordnande och bebyggande.

I planen skall anges grundragen för markens användning till olika ändamål. Annan mark än allmän plats, t. ex. ett trafikområde för en järnväg, för vilken generalplan fastställts, får kommunen lösa till den del marken inte är avsedd för enskilt byggande, om markens användning för avsett ändamål ändå inte kan anses säkerställd. *Stadsplan* skall upprättas i den mån det genom kommunens utveckling påkallas för den närmare regleringen av bebyggelsen (24 §). I stadsplanen skall utmärkas och till gränserna anges bl. a. järnvägs- och andra särskilda trafikområden (25 §). Annan i en stadsplan ingående mark än allmän plats, t. ex. ett trafikområde

för en järnväg, som inte är avsedd för enskilt bebyggande får kommunen lösa, om markens användning för avsett ändamål ändå inte kan anses säkerställd (41 §). Uppkommer eller förväntas tätbebyggelse uppkomma och krävs inte stadsplan, skall *byggnadsplan* upprättas om det behövs för reglering av bebyggelsen. Byggnadsplanen skall utmärka och till gränserna ange de för olika ändamål avsedda områdena som skall ingå i planen (107 §). I prop. 1985/86: 1 Ny plan- och bygglag har lagts fram förslag till ändringar i lagstiftningen. Dessa förändringar har emellertid begränsad betydelse i detta sammanhang.

Mark som behövs för att anlägga en enskild spåranläggning kan – förutom genom dispositioner på frivillighetens väg, bl. a. köp eller upplåtelse, eller genom inlösen enligt byggnadslagen – även tas i anspråk genom expropriation med äganderätt, nyttjanderätt eller servitutsrätt efter tillstånd av regeringen eller i vissa fall länsstyrelsen eller annan myndighet som regeringen bestämmer, 1 kap. 1 §, 2 kap. 2 § och 3 kap. 1 § expropriationslagen (1972: 719, ändrad senast 1983: 659).

För att dra fram eller använda starkströmsledningar, som behövs för spårbunden trafik krävs tillstånd (koncession) av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer (statens energiverk), 1 och 2 §§ lagen (1902: 71, s. 1), innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar (ändrad senast 1982: 487) och 1 § elförordningen (1982: 548, ändrad senast 1983: 538).

I förordningen (1967: 604) om enskilda järnvägar, tunnelbanor och spårvägar (omtryckt 1975: 612, ändrad senast 1981: 63) finns föreskrifter om tillsyn av bl. a. sådana enskilda järnvägar, tunnelbanor och spårvägar som enligt koncessioner är avsedda för allmän trafik. Tillsynsmyndighet är vägverket. Anläggandet av nämnda slags spåranläggningar skall anmälas till vägverket som prövar frågan om fastställelse av arbetsplan för anläggningen och kontrollerar arbetets utförande (5 §). Anläggningen får inte upplåtas för allmän trafik förrän vägverket lämnat tillstånd därtill (4 §). För anläggningen skall finnas en av vägverket fastställd säkerhetsordning (3 §).

Järnvägstrafiklagen (1985: 192), som trädde i kraft den 1 maj 1985, innehåller en samlad reglering av järnvägarnas och andra spårförhets förhållande till transportkunderna m. m. Den gäller inte bara trafik med järnväg utan också i vissa delar trafik med tunnelbana och spårväg. I lagen finns inte några föreskrifter om trafikeringsskyldighet eller befordringsskyldighet. Befordringsskyldigheten finns i stället reglerad i förordningen (1985: 200) om järnvägsbefordringsskyldighet m. m.

Föredragandens överväganden

Som framgår av vad jag anfört krävs utan stöd av föreskrift i lag eller annan författning tillstånd (koncession) av regeringen för att anlägga en enskild järnväg, tunnelbana eller spårväg som är avsedd för allmän trafik. Denna ordning stämmer – enligt min uppfattning – mindre väl överens med den i regeringsformen (1 kap. 1 § tredje stycket) inskrivna legalitetsprincipen som innefattar ett krav, om än inte absolut, på stöd i lag när det gäller offentlig maktutövning. Vidare är det enligt min mening inte heller längre

behövligt att uppställa något krav på koncession i detta sammanhang dels därför att nuvarande föreskrifter som gäller i fråga om anläggandet och driften av nämnda slags spåranläggningar i tillräcklig mån fyller de syften som koncessionerna är avsedda för, dels därför att några nya sådana spåranläggningar sannolikt inte kommer att anläggas i någon större omfattning inom överblickbar framtid. Mot bakgrund av det anförda föreslår jag att det framdeles skall stå envar fritt att utan särskilt tillstånd (koncession) av regeringen anlägga enskilda järnvägar, tunnelbanor eller spårvägar avsedda för allmän trafik.

Vidare föreslår jag att skyldighet för innehavare av enskilda järnvägar, tunnelbanor eller spårvägar att upprätthålla viss trafik (trafikeringsplikt) som följer av koncessioner eller motsvarande tillstånd av Kungl. Maj:t eller regeringen inte längre skall gälla. Den i tillstånden intagna trafikeringsplikten är nämligen ett mycket relativt begrepp, eftersom det nästan undantagslöst saknas anvisning om den omfattning trafiken skall ha för att trafikeringsplikten skall vara uppfylld. I realiteten ankommer det alltså på innehavaren av spåranläggningen att själv avgöra trafikens omfattning. Uppfylls inte trafikeringsplikten kan följden bli att tillståndet förklaras förverkat eller återkallas varigenom den som inte längre vill driva trafiken har nått sitt syfte. Att under sådana förhållanden kräva ett formellt återkallande av tillståndet framstår som en onödig och byråkratisk omgång.

Däremot är jag inte beredd att nu föreslå att gällande koncessioner eller motsvarande tillstånd skall upphöra att gälla i sin helhet. Dessa är nämligen – som jag berört i det föregående – förknade med andra rättsverkningar som i så fall dessförinnan måste klarläggas.

De föreskrifter som jag föreslagit är sådana att de bör tas in i lag. Inom kommunikationsdepartementet har därför upprättats ett förslag till lag om rätt att anlägga enskilda järnvägar m. m. Förslaget bör fogas till protokollet i detta ärende som bilaga 3.1. Med hänsyn till att lagstiftningen inte är av någon komplicerad beskaffenhet bör lagrådets hörande kunna underlåtas.

Hemställen

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att anta förslaget.

H. Telekommunikationer

[3] Televerkets investeringar

Riksdagen beslutade (prop. 1984/85: 100 bil. 8, TU 28, rskr 382) den 4 juni 1985 att godkänna vad föredragande departementschefen förordad om inriktningen och omfattningen av televerkets investeringar under perioden 1985/86–1987/88 samt bemyndigade regeringen att besluta om avvikelser därifrån. Samtidigt beslutade riksdagen att godkänna att verkets verksamhet inriktas på de servicemål, soliditets- och räntabilitetsmål som angavs i televerkets treårsplan för budgetåren 1985/86–1987/88.

I en skrivelse den 17 juni 1985 till regeringen har televerket hemställt om godkännande av vissa angivna avvikelser i fråga om investeringar och finansieringsbehov under budgetåret 1985/86 från vad som angavs i tele-

verkets treårsplan för budgetåren 1985/86–1987/88. En oväntat snabb ökning av efterfrågan på teletjänster är det främsta motivet till att verkets investeringar för budgetåret 1985/86 nu beräknas till 6440 milj. kr. mot tidigare beräknade 5284 milj. kr. Även de två följande åren beräknas investeringarna behöva höjas avsevärt i förhållande till vad som angavs i treårsplanen och i budgetpropositionen 1984/85: 100. Lånebehovet ökar under budgetåret 1985/86 till följd av de ökade investeringarna och televerkskoncernens soliditet beräknas därmed i förhållande till tidigare bedömning sjunka från 69 % till 63,6 % budgetåret 1985/86.

Föredragandens överväganden

Jag bedömer att avvikelserna från den tidigare för riksdagen redovisade treårsplanen är så stora att de bör underställas riksdagens prövning. De avvikelser som avser budgetåret 1985/86 tas upp i detta sammanhang. Avvikelserna budgetåren 1986/87 och 1987/88 bör behandlas i budgetpropositionen 1986.

Det kan konstateras att efterfrågan på telekommunikation – mätt som antal samtalsmarkeringar – ökade betydligt mer under 1984/85 än vad televerket förväntat. Trafiken ökade med hela 7 % jämfört med beräknade 3 %. Detta har på sina håll under vissa tider lett till framkomlighetsproblem i telenätet. Bl. a. mot denna bakgrund har televerket reviderat sina prognoser och förväntar nu att trafiken i telefonnätet under de närmaste åren skall öka med 5 % per år mot tidigare förutsedda 3 % per år. Det är klart att efterfrågeökningen måste mötas med anpassningar av nätet så att en hög framkomlighet bibehålls i genomsnitt och så att de framkomlighetsproblem som på sina håll under vissa tider uppkommit i nätet elimineras. För detta krävs såväl omfattande personella insatser som investeringar i nätanläggningar.

Televerket kan finansiera de ökade investeringarna – som verket bedömer lönsamma och produktivetsfrämjande – antingen med egna medel eller genom lån på kapitalmarknaden. Av den treårsplan som televerket den 30 augusti 1985 ingett till regeringen framgår att verket för att klara de stora investeringarna både avser att höja priserna i samma takt som konsumentprisindex – dvs. mer än vad som tidigare varit vanligt – och öka upplåningen. En högre självfinansieringsgrad skulle kräva större prishöjningar.

Förutom på investeringsökningen beror den förväntade nedgången i soliditeten på att självfinansieringen minskat i samband med att räntabiliteten uttryckt i real avkastning på eget kapital blev lägre 1984/85 än de 3 % som förutsågs. I nominella termer uppnåddes avkastningsmålet men inflationen blev högre än vad verket räknat med. Den reala avkastningen budgetåret 1984/85 blev -0,9 %. Inte heller för budgetåret 1985/86 räknar verket med att uppnå avkastningsmålet med hänsyn till att lönekostnadsökningarna ligger högre än de som budgeterats. Enligt den nya treårsplanen, som närmare kommer att behandlas i 1986 års budgetproposition, kommer dock räntabiliteten under åren 1987 till 1989 att ligga på en högre nivå än 3 % så att den – sett över en längre period – ligger på avsedd nivå.

Prop. 1985/86: 25 · Televerkets förslag till utökning av investeringarna innebär således inte någon ändring i fråga om räntabilitetsmålet. Soliditeten kommer också att kunna höjas något efter att den gått ned till 62 % för koncernen år 1987.

Jag anser att man bör fästa utomordentligt stor vikt vid att televerkets service hålls på en hög nivå. Viktigast i det sammanhanget är att framkomligheten i nätet är god över hela landet och under alla tider på dygnet. Telenätet måste dimensioneras så att det har kapacitet att klara trafiktoppar med en mycket liten andel avvisade anrop. I situationer där kapaciteten är otillräcklig utlöses en ond cirkel där en allt större del av kapaciteten utnyttjas för kopplingsförsök. Enligt min mening bör således servicemålet prioriteras i detta läge då förutsättningarna ändrats. Det innebär att jag anser att det bör accepteras att televerkskoncernens soliditet tillfälligt sänks något i förhållande till vad riksdagen tidigare godkänt. Jag vill framhålla att en hög soliditet är viktig med hänsyn till att verket skall kunna agera självständigt och ha en bra möjlighet att möta resultatförsämringar. Jag noterar att televerket planerar för att långsiktigt bibehålla soliditeten för koncernen på en hög nivå.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att godkänna den ändrade omfattning av televerkets investeringar under budgetåret 1985/86 som jag har redovisat i det föregående.

K. Övriga ändamål

[4] K 2. Bidrag till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut.

Riksdagen beslöt hösten 1984 (prop. 1983/84: 201, TU 1984/85: 1, rskr 4) att godkänna konventionen om upprättande av den europeiska organisationen Eumetsat (European Organisation for the Exploitation of Meteorological Satellites). Regeringen beslöt därefter den 13 december 1984 att ratificera konventionen. Sveriges kostnader för deltagandet uppgår till 0,93 % av de totala kostnaderna. Betalningsfördelningen över åren är mycket ojämn, men som angavs i propositionen betalar Sverige ett konstant bidrag varje år. Detta uppgår till ca två milj. kr. och bestrids från detta anslag.

Eumetsatkonventionen väntas träda i kraft vid årsskiftet 1985/86. De betalningsregler som skall gälla när konventionen trätt i kraft beräknas fastställas i november i år. Enligt det förslag som utarbetats inom organisationen skall de årliga bidragen till Eumetsat, som tillämpar kalenderår som budgetperiod, vara inbetalda senast under maj månad. Vid försenad inbetalning utgår straffränta.

Under interimfasen har andra betalningsterminer tillämpats. För Sveriges del har det inneburit ett medgivande att bidraget för respektive kalenderår har inbetalats under hösten. Anslaget är beräknat med hänsyn härtill. SMHI har således betalat bidraget för 1985 med 1985/86 års anslagsmedel. Bidraget för 1986 skall enligt de nya betalningsreglerna betalas senast den 1 maj 1986, dvs. det skall också betalas av anslaget för 1985/86. SMHI har

därför i en skrivelse till regeringen den 20 maj 1985 hemställt om medel för att täcka 1986 års bidrag till Eumetsat. Bidraget beräknas till 1 950 000 kr.

Jag anser det angeläget att Sverige kan hålla de betalningsregler som kommer att fastställas av Eumetsat. Hittills är Sverige det enda land som inom Eumetsatsamarbetet tillämpat speciella betalningsperioder. När konventionen träder i kraft bör även Sverige följa de regler som fastställs.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1985/86 anvisa ett reservationsanslag på 1 950 000 kr.

Prop. 1985/86: 25   Förslag till

Lag om rätt att anlägga enskilda järnvägar m. m.

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Var och en har rätt att utan särskilt tillstånd (koncession) av regeringen anlägga en enskild järnväg, tunnelbana eller spårväg för allmän trafik.

I fråga om elektriska anläggningar finns särskilda föreskrifter.

2 § Tidigare av Kungl. Maj:t eller regeringen beviljade tillstånd (koncessioner) att anlägga sådana anläggningar som avses i 1 § skall alltjämt gälla med undantag för skyldighet att upprätthålla viss trafik (trafikeringsplikt).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1986.

Utbildningsdepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 31 oktober 1985

Föredragande: statsrådet Göransson

Anmälan till tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1985/86

Åttonde huvudtiteln

B Skolväsendet

[1] B 1. Skolöverstyrelsen

Enligt riksdagens beslut med anledning av propositionen om ny organisation för den särskilt anordnade arbetsmarknadsutbildningen m. m. (prop. 1984/85: 59, AU 9, rskr 101) skall skolöverstyrelsen (SÖ) fr. o. m. den 1 januari 1986 inte längre vara central myndighet för arbetsmarknadsutbildningen (AMU). Vid medelsberäkningen (prop. 1984/85: 100 bil. 10 p. B 1) för innevarande budgetår avräknades därför medel för första halvåret 1986 för byrå V 3, dvs. den enhet som inom SÖ handlagt frågor om AMU. Viss del av den därigenom friställda personalen beräknas erhålla tjänst i den nya organisationen. Tillsättningen av tjänsterna inom såväl den nya organisationens centrala och regionala kanslier som den nya fältorganisationen är starkt försenad. Vid byrå V 3 kan personalen beräknas finnas kvar helt eller delvis i SÖ även under första halvåret 1986. Jag beräknar med anledning härav kostnaderna under anslagsposten 1 Förvaltningskostnader till 3 milj. kr.

För den nuvarande fältorganisationen räknades redan i den nämnda propositionen med en viss övertalighet. De arbetsrättsliga arbetsuppgifter som därvid uppstår skall utföras av SÖ. De resurser som under en övergångstid behövs vid SÖ för dessa uppgifter beräknar jag preliminärt till två årsarbetskrafter. För tiden den 1 januari—den 30 juni 1986 beräknar jag därför 193 000 kr.

Enligt beslutet om den nya organisationen för AMU skall SÖ medverka i kursplanarbetet för AMU. Medel för detta arbete har — i avvaktan på bedömning av resursbehovet i SÖ — inte beräknats för innevarande budgetår. Den särskilda utredare som har att förbereda AMU-reformen har i samråd med SÖ bedömt det som rimligt att SÖ t. v. tillförs resurser motsvarande tre helårsarbetskrafter för arbetet i fråga.

Även andra avdelningar, främst administrativa avdelningen, inom SÖ berörs av överföringen av AMU till ny organisation. De resurser som därigenom frigörs uppskattas motsvara två årsarbetskrafter.

Genomförandet av den nya AMU-organisationen blir, som jag nämnde, försenat när det gäller tjänstetillsättningar. Med hänsyn härtill beräknar jag medel för en halv årsarbetskraft vid SÖ för kursplanearbetet (+108 000 kr.). Till detta kommer att frigörandet av resurser inom administrativa avdelningen kan medföra en successiv omDispositionering till resurser för kursplanearbete. Emellertid kan kostnaderna för personal av det slag som krävs för detta ändamål beräknas bli högre än vad som motsvarar de resurser som frigörs inom administrativa avdelningen. Jag beräknar 66 000 kr. som kompensation härför.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen
att till *Skolöverstyrelsen* på tilläggsbudget 1 till statsbudgeten för budgetåret 1985/86 anvisa ett förslagsanslag av 3 367 000 kr.

C. Vuxenutbildning

[2] F. d C 1. Sveriges Utbildningsradio aktiebolag

Fr. o. m budgetåret 1985/86 avgiftsfinansieras den verksamhet med produktion och sändning av utbildningsprogram m. m. som handhas av Sveriges Utbildningsradio aktiebolag (prop. 1983/84: 40 bil. 6, KrU 8, rskr 90). I nämnda prop. förutskickades att resterande medel – 26,5 milj. kr. – av den engångsanvisning om 35 milj. kr., som tidigare hade anslagits för utrustning av nya lokaler för bl. a. radio- och TV-produktion (prop. 1981/82: 100 bil. 12, KrU 18, rskr 201) skulle hållas inne och betraktas som en besparing.

Fram t. o. m. utgången av budgetåret 1984/85 erhöll Sveriges Utbildningsradio aktiebolag kvartalsvis kompensation för prisutveckling under anslaget Sveriges utbildningsradio aktiebolag. Vid beräkningen av priskompensationen för det fjärde kvartalet under budgetåret 1984/85 befanns anslagna medel under anslagsposten 4. Kompensation för prisutveckling vara otillräckliga.

Mot denna bakgrund beslöt regeringen den 11 juli 1985 att erforderliga medel för priskompensation under nämnda kvartal, 1 559 700 kr., fick utgå av de 26,5 milj. kr. vilka såsom besparing skulle återföras till statskassan. Nämnda medel för priskompensation har således anslagits under innevarande budgetår, men avser verksamhet som bedrevs under budgetåret 1984/85.

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att godkänna beslutet om utbetalning av priskompensation till Sveriges Utbildningsradio aktiebolag under budgetåret 1985/86.

[3] C 3. Bidrag till kommunal utbildning för vuxna

I statsbudgeten för budgetåret 1985/86 har under denna anslagsrubrik anvisats ett förslagsanslag av 839 700 000 kr. Från anslaget bestrids bl. a. kostnaderna för grundutbildning för vuxna (grundvux). För budgetåret

1985/86 har riksdagen fastställt det antal undervisningstimmar (utr) som grundvux får omfatta till 1 234 000.

Enligt riksdagens beslut (prop. 1984/85: 59, AU 9, rskr 101) om ny organisation för den särskilt anordnade arbetsmarknadsutbildningen m. m. förs grundutbildningen av vuxna zigenare över till grundvux den 1 januari 1986.

I budgetpropositionen 1985 anmälde jag min avsikt att i ett senare sammanhang återkomma beträffande kostnadsberäkningen och det antal utr som åtgår för grundutbildning av vuxna zigenare.

Jag beräknar nu att 15 625 utr åtgår för tiden fr. o. m. den 1 januari t. o. m. den 30 juni 1986 för detta ändamål och beräknar kostnaderna härför till 2 850 000 kr.

Chefen för arbetsmarknadsdepartementet kommer senare denna dag att förorda att medel för utbildning av vuxna zigenare inom grundvux fr. o. m. den 1 januari 1986 skall föras över från tionde till åttonde huvudtiteln.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Bidrag till kommunal utbildning för vuxna* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1985/86 anvisa ett förslagsanslag av 2 850 000 kr.

D. Högskola och forskning

Grundläggande högskoleutbildning

[4] D 8. Utbildning för tekniska yrken

I statsbudgeten för innevarande budgetår har under denna anslagsrubrik anvisats ett reservationsanslag av 658 341 000 kr. Från anslaget bestrids kostnader för grundläggande utbildning för tekniska yrken vid de statliga högskoleenheterna inom utbildningsdepartementets verksamhetsområde.

Riksdagen har vid behandling av anslaget till utbildning för tekniska yrken (UbU 1984/85: 25) uttalat att ökade resurser behövs redan budgetåret 1985/86 för såväl anslaget Utbildning för tekniska yrken som anslagen Tekniska fakulteterna och Inredning och utrustning av lokaler vid högskoleenheterna m. m. Vidare uttalade riksdagen att regeringen i nästa budgetproposition borde lägga fram förslag till mer långsiktiga åtgärder för att främja utbildningen för tekniska yrken. Riksdagen har som sin mening gett regeringen till känna vad utbildningsutskottet anfört (rskr 331).

Den 1 april 1985 tillkallade jag en arbetsgrupp för åtgärder avseende den tekniska utbildningen och forskningens försörjning med lärare. I denna grupp har diskuterats behovet av omedelbara åtgärder för att förstärka civilingenjörsutbildningen samt för att behålla och rekrytera lärare och assistenter.

Jag förordar att regeringen föreslår riksdagen att på tilläggsbudget I för budgetåret 1985/86 anvisa 10 milj. kr. till berörda högskoleenheter. Av praktiska skäl bör medlen i sin helhet anvisas under anslaget Utbildning för tekniska yrken. Medlen bör disponeras för att dels allmänt förstärka de personella och materiella resurserna för civilingenjörsutbildningen, dels

förbättra möjligheterna att behålla och rekrytera lärare och assistenter inom i första hand data- och elektronikområdet. En angelägen åtgärd i detta sammanhang är att inrätta nya doktorandtjänster. I enlighet med riksdagens uttalande kommer de tekniska högskolornas situation att behandlas i 1986 års budgetproposition.

Regeringen har genom beslut den 26 juli 1985 uppdragit åt berörda högskoleenheter att vidtaga åtgärder i det angivna syftet.

Beloppet skall fördelas enligt följande

Högskoleenhet	Belopp
1. Tekniska högskolan i Stockholm	3 000 000 kr.
2. Universitetet i Uppsala	500 000 kr.
3. Universitetet i Linköping	2 000 000 kr.
4. Universitetet i Lund	2 000 000 kr.
5. Chalmers tekniska högskola	2 000 000 kr.
6. Högskolan i Luleå	500 000 kr.
	10 000 000 kr.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att till *Utbildning för tekniska yrken* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för 1985/86 anvisa ett reservationsanslag av 10 000 000 kr.

E. Studiestöd m. m.

[5] E 6. Timersättning vid grundvux

I statsbudgeten för budgetåret 1985/86 har under denna anslagsrubrik anvisats ett förslagsanslag av 83 200 000 kr. (prop. 1984/85: 100 bil. 10, SFU 16, rskr 212).

I budgetpropositionen 1985 anmälde jag att riksdagens beslut i anledning av prop. 1984/85: 59 (AU 9, rskr 101) om ny organisation för den särskilt anordnade arbetsmarknadsutbildningen m. m., skulle få konsekvenser för kostnaderna för timersättning. Riksdagen beslöt i enlighet med regeringens förslag i nämnda proposition att undervisningen av vuxna zigenare skall föras över till grundvux och att deltagarna skall erhålla samma studiestöd som övriga studerande i grundvux.

Chefen för arbetsmarknadsdepartementet kommer senare denna dag att förorda att överföringen av zigenarundervisningen till utbildningsdepartementets ansvarsområde skall ske fr. o. m. den 1 januari 1986 och att medel för verksamheten från samma datum tillförs åttonde huvudtiteln. För att finansiera timersättningen i grundvux beräknas kostnaderna till 1 500 000 kr. för första halvåret 1986. Utnyttjandet av anslaget för arbetslöshetsersättning och utbildningsbidrag under tionde huvudtiteln kommer därmed att minska med motsvarande belopp.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Timersättning vid grundvux* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1985/86 anvisa ett förslagsanslag av 1 500 000 kr.

På statsbudgeten för innevarande budgetår har under denna anslagsrubrik anvisats ett reservationsanslag till anslagsposten Produktion av studielitteratur för synskadade högskolestuderande om 3 868 000 kr.

Socialförsäkringsutskottet anförde följande i betänkande 1984/85: 16 med anledning av vissa förslag i motion 2442:

Vid behandlingen av förevarande anslag i föregående års budgetproposition fann utskottet i sitt av riksdagen godkända betänkande Sfu 1983/84: 16 att de uttalanden som gjorts av departementschefen gav garantier för att behovet av studielitteratur till synskadade studerande i allt väsentligt skulle bli tillgodosett. Vidare utgick utskottet från att regeringen fortlöpande skulle bevaka att intentionerna bakom den nya ordningen kunde fullföljas. Utskottet vidhåller sin uppfattning om att intentionerna bakom den omläggning som skett fr. o. m. innevarande budgetår bör fullföljas. Utskottet förutsätter därvid att i den mån föreslagna medel inte visar sig vara tillräckliga för ändamålet regeringen återkommer till riksdagen med förslag om ytterligare medelstilleddning. Någon riksdagens åtgärd med anledning av motion 2442 är därmed inte påkallad.

Talboks- och punktskriftsbiblioteket (TPB) som disponerar den ovan nämnda anslagsposten har ansökt om ett tilläggsanslag till denna anslagspost för innevarande budgetår om 3 207 000 kr. TPB har också begärt att inom ramen för det begärda tilläggsanslaget dels få inköpa en s. k. Kurzweil läsmaskin dels få bekosta inläsning av viss kurslitteratur för en forskarstuderande.

Föredragandens överväganden

Regeringen anförde i prop. 1983/84: 100, bil. 10, s. 283 att det kunde bli nödvändigt för talboks- och punktskriftsbiblioteket (TPB) att göra en bedömning av behoven såväl för enskilda studerande som för skilda ämnesområden och att företräde i denna situation borde ges åt produktion av kurslitteratur för studerande som genomgår grundläggande högskoleutbildning eller annan utbildning som kan antas vara av direkt värde för vederbörandes yrkesverksamhet. Riksdagsbeslutet innebar att TPB skulle tillämpa den föreslagna prioriteringen vid fördelningen av medel (Sfu 1983/84: 16, rskr 184). Jag anser att i en situation då ett stort tilläggsanslag behövs för att täcka de behov som i första hand skall tillgodoses ur förevarande anslag, får behovet av studielitteratur för en forskarstuderande tillgodoses på annat sätt.

TPB:s uppgifter om erforderligt överskridande var vid ansökningen i juni 1985 preliminära. De aktuella antagningsciffrorna tyder på att ett överskridande om 2 milj. kr. är tillräckligt för att täcka behovet av studielitteratur i grundläggande utbildning och yrkesutbildning.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Bidrag till vissa studiesociala ändamål* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1985/86 anvisa ett reservationsanslag av 2 000 000 kr.

[7] F 32. Kulturminnesvård

Byggnadshytta på Gotland

När den första etappen av byggnadsvårdsreformen beslutades uttalade föredraganden (prop. 1980/81:122, s. 19–20) bl. a. att problemet med Gotlandskyrkornas vård och restaurering kräver särskilda insatser. Vid beräkningen av den totala medelsfördelningen på byggnadsvårdsområdet beaktades därför behovet av särskilda vårdinsatser på Gotland. Föredraganden uttalade vidare att han fann det lämpligt att restaureringsresurserna ställdes till riksantikvarieämbetets och statens historiska museers (RAÄ) förfogande och att fördelningen av resurser förutsattes ske i samråd med bl. a. församlingarna, kommunen och länsstyrelsen. Det borde ankomma på RAÄ att finna lämpliga former för planering av insatserna.

Byggnadsvårdsutredningen, vars förslag i betänkandet (SOU 1979: 17) Kulturhistorisk bebyggelse – vård att värda, huvudsakligen låg till grund för regeringens proposition i ärendet, föreslog bl. a. att en statlig byggnadshytta skulle inrättas på Gotland med främsta uppgift att ta hand om de mera krävande restaureringsarbetena, i första hand de mest eftersatta kyrkorna. Föredraganden avvisade förslaget att med ställigt arbetsgivaransvar inrätta en byggnadshytta men anförde i det sammanhanget att det givetvis inte var något som hindrade att man prövade att stödja uppbyggandet av en byggnadshytta i lokal regi.

Vid sin behandling av regeringsförslaget underströk kulturutskottet (KrU 1980/81: 23 s. 3–7) betydelsen av målmedvetna och genomtänkta åtgärder till skydd för kyrkor och andra byggnadsverk på Gotland. Utskottet uttalade bl. a. att det utgick ifrån att RAÄ genom kontinuitet i bidragsgivningen och samverkan med regionala och lokala organ, däri inräknat församlingarna, skulle medverka till uppbyggandet av en verksamhet med karaktär av byggnadshytta. Enligt utskottet skulle den organisation och de arbetsformer som ligger i begreppet byggnadshytta utgöra de bästa garantierna för bevarande av den hantverksskicklighet och materialkännedom m. m. som är en förutsättning för det viktiga byggnadsvårdsarbete som det här är fråga om: Det skulle på så sätt skapas ett byggnadsvårdscentrum och därmed goda förutsättningar för att kunskaper och erfarenheter på området kunde både spridas till andra delar av landet och föras vidare till kommande generationer.

Riksdagen biföll utskottets hemställan (rskr 1980/81: 265).

RAÄ överlämnade den 22 oktober 1982 till regeringen en inom ämbetet verkställd utredning om en byggnadshytta på Gotland.

Utredningen utmynnade i förslaget att en särskild stiftelse – Byggnadshytan på Gotland – skulle bildas med RAÄ, Gotlands kommun, föreningen Gotlands fornvänner samt en partiell kyrklig samfällighet som stiftare. Stiftelsens främsta uppgift skulle enligt förslaget vara att främja kulturminnesvård genom att på uppdragsbasis bedriva en byggnadsverksamhet som inriktas på vård och underhåll av de medeltida kyrkorna, Visby ringmur och ruiner samt kulturhistoriskt värdefull bebyggelse i övrigt på

Gotland. Detta syfte skulle även tillgodoses genom utbildning av hantverkare och lärlingar, tillverkning av byggnadsmaterial, utveckling av metoder för restaurerings- och underhållsarbeten samt sammanställning och spridning av kunskaper och erfarenheter från verksamheten. Enligt förslaget skulle det även ankomma på stiftelsen att bevilja statsbidrag för vård och underhåll av de gotländska kyrkorna.

Med hänsyn bl. a. till att den partiella kyrkliga samfällighet, som förutsetts utgöra en av stiftarna, vid skrivelsens datering ännu inte bildats utgick RAÄ från att stiftelsebildningen borde vara genomförd den 1 januari 1984 och att hyttans egentliga verksamhet borde kunna börja senast under våren 1984.

RAÄ hemställde att regeringen skulle

1. föreslå riksdagen att för budgetåret 1983/84 anvisa ett särskilt anslag om 2,5 milj. kr. för att säkerställa erforderliga bidrag till vården av de medeltida kyrkorna på Gotland,
2. föreslå riksdagen att godkänna stiftelsebildningen i enlighet med ett i utredningen presenterat förslag till stiftelseurkund,
3. föreslå riksdagen att ställa ovannämnda anslag till stiftelsens disposition samt till stiftelsen överlämna befogenhet att pröva frågan om fördelning av dessa bidragsmedel under förutsättning att stiftelsen utför ifrågavarande arbeten samt
4. godkänna ett i utredningen framlagt förslag till finansieringsavtal och fastställa ett likaledes i utredningen framlagt förslag till stadgar för stiftelsen samt vid behov tillsätta en organisationskommitté för att förbereda stiftelsens verksamhet.

Av förslaget framgick vidare att RAÄ förutsatte att arbetsmarknadsstyrelsens anläggning vid Djupkvior med där befintlig utrustning och material skulle överlåtas åt RAÄ för att utgöra RAÄ:s bidrag till stiftelsekapitalet.

RAÄ:s utredning har genom verkets egen försorg remissbehandlats. Yttranden har inhämtats från arbetsmarknadsstyrelsen, länsarbetsnämnden i Gotlands län, länsstyrelsen i Gotlands län, domkapitlet i Visby, Gotlands kommun, Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbunds stiftsförbundsavdelning i Visby samt föreningen Gotlands fornvänner. Enligt RAÄ har remissinstanserna uttalat en klart positiv inställning till bildandet av en stiftelse med den inriktning och organisation som angavs i utredningen.

Föredragandens överväganden

Byggnadshytta på Gotland

Riksantikvarieämbetet (RAÄ) har föreslagit att en särskild stiftelse – Byggnadshyttan på Gotland – skall bildas med RAÄ, Gotlands kommun, föreningen Gotlands fornvänner samt en partiell kyrklig samfällighet inom Visby stift som stiftare. Hyttan skall på uppdragsbasis och med full kostnadstäckning bedriva en byggnadsverksamhet som inriktas på vård och underhåll av de medeltida kyrkorna m.m. Stiftelsen skall även utbilda hantverkare, tillverka byggnadsmaterial, utveckla metoder för restaurerings- och underhållsarbeten samt sammanställa och sprida kunskaper och

erfarenheter från verksamheten, allt med syfte att främja kulturminnesvården.

RAÄ:s förslag innebär ett regionalt och lokalt ansvarstagande för hyttverksamheten. Detta ligger väl i linje med de önskemål som uttrycktes i byggnadsvårdspropositionen (1980/81: 122) och i riksdagens uttalanden (KrU 1980/81: 23, rskr 265) med anledning av propositionen. Mot bl. a. denna bakgrund finner jag det angeläget att den föreslagna stiftelsebildningen nu kommer till stånd.

Enligt förslaget skall RAÄ ingå bland stiftarna och stå för en del av stiftelsekapitalet. Vidare förutsätts att stiftelsens verksamhet delvis skall finansieras genom statliga bidrag till restaurering av de medeltida kyrkorna m. m. på Gotland.

Jag vill i detta sammanhang erinra om att riksdagen har beslutat att fr. o. m. budgetåret 1983/84 anvisa drygt 2,5 milj. kr. under anslaget kulturminnesvård för bidrag till restaurering av kyrkorna m. m. på Gotland (prop. 1982/83: 100 bil. 10 s. 82, KrU 24, rskr 301). Jag förutsätter att den kontinuerliga statliga insatsen för byggnadshyttverksamheten skall rymmas inom en årlig medelsram av denna omfattning.

RAÄ:s insats till stiftelsekapitalet förutsätts i förslaget utgöras av de tillgångar i form av anläggningar vid Djupkvior med där befintlig utrustning och material som arbetsmarknadsstyrelsen (AMS) f. n. disponerar. Det aktuella värdet av dessa tillgångar har beräknats till 700 000 kr. Dessa tillgångar bör nu, utan att ersättning utgår till AMS, föras över till RAÄ. Jag avser att senare, under förutsättning av riksdagens godkännande härav och efter samråd med chefen för arbetsmarknadsdepartementet, återkomma till regeringen med närmare förslag om RAÄ:s övertagande av dessa tillgångar.

Till RAÄ:s utredning finns fogat dels ett förslag till stiftelseurkund för stiftelsen Byggnadshyttan på Gotland, dels ett förslag till avtal mellan RAÄ, föreningen Gotlands fornvänner, samfälligheten Gotlands kyrkor och Gotlands kommun angående finansiering av stiftelsens verksamhet. Förslagen till stiftelseurkund och finansieringsavtal bör för riksdagens kännedom fogas som *underbilaga 4.1 resp. 4.2* till protokollet i detta ärende.

Samfälligheten har börjat sin verksamhet den 1 januari 1984. Dess huvuduppgift är att svara för vården av församlingskyrkorna.

Enligt förslaget skall en av stiftelsens uppgifter vara att stödja samfälligheten genom bidrag till olika restaureringsobjekt. Detta förutsätts ske genom att den årliga statliga medelsramen ställs till stiftelsens disposition och att bidragen till restaureringsobjekten utgår i form av insatser från byggnadshyttan. Jag finner det dock lämpligare att RAÄ efter förslag från stiftelsen även fortsättningsvis beslutar om fördelningen av bidragen och avstyrker således förslaget i den del som skulle innebära att stiftelsen utövar myndighetsuppgifter.

Med hänsyn till att stiftelsens verksamhet ändå bygger på årliga tillskott av statsmedel bör staten ha ett visst inflytande i stiftelsens styrelse.

Enligt RAÄ:s förslag till stadgar för stiftelsen bör styrelsen bestå av sju ledamöter av vilka en utses av regeringen, två av RAÄ, två av samfälligh-

ten, en av föreningen Gotlands fornvänner och en av Gotlands kommun. För envar av ledamöterna skall finnas en ersättare. Styrelseledamot och ersättare för denna skall utses för en tid av tre år i sänder. Ordföranden i stiftelsen skall vara den av regeringen utsedda ledamoten. Styrelsen utser inom sig en vice ordförande.

Jag finner RAÄ:s förslag till styrelserepresentation väl avvägd. Bl. a. med hänsyn till önskemålet om verksamhetens regionala förankring anser jag dock att styrelsens ordförande inte bör utses av regeringen. Jag förordar i stället att styrelsens övriga ledamöter själva utser den sjunde ledamoten, tillika ordförande. Det bör ankomma på regeringen att fastställa stiftelsens stadgar. Jag förutsätter att det ytterligare förberedelsearbete som kan erfordras för att hyttans verksamhet skall kunna komma igång under våren 1986 kommer att handhas av stiftelsen och att RAÄ biträder i detta arbete i den omfattning som ämbetet finner det påkallat.

Förvärv av fastigheten Össby 49: 1, Mörbylånga kommun

RAÄ har i en skrivelse till regeringen den 19 november 1984 begärt att för statens räkning få förvärva fastigheten Össby 49: 1 i Mörbylånga kommun, Kalmar län av Mörbylånga kommun. Förvärvet motiveras bl. a. av RAÄ:s behov av lokaler till personalen vid den närbelägna museianläggningen Eketorps fornborg. För förvärvet önskar RAÄ disponera medel ur anslaget F 32. Kulturminnesvård, anslagsposten 5. Fastighetsförvaltning, som är avsedd för vård och underhåll av de fastigheter som ämbetet förvaltar. Anslaget kan därför inte utan riksdagens godkännande användas för fastighetsförvärv. Regeringen bör bemyndigas att, om den finner det lämpligt, besluta om det aktuella förvärvet.

Hemställan

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att

1. godkänna vad jag har anfört om överförande till riksantikvarieämbetet och statens historiska museer av de anläggningar och övriga tillgångar som arbetsmarknadsverket nu disponerar vid Djupkvior,
2. godkänna att riksantikvarieämbetet medverkar vid bildandet av stiftelsen Byggnadshyttan på Gotland i enlighet med de huvudsakliga förutsättningar som jag har redovisat.
3. bemyndiga regeringen att ta i anspråk medel från anslaget till Kulturminnesvård för förvärv för statens räkning av fastigheten Össby 49: 1: Mörbylånga kommun.

Förslag till

Stiftelseurkund för Stiftelsen Byggnadshyttan på
Gotland

Riksantikvarieämbetet, föreningen Gotlands fornvänner, samfälligheten Gotlands kyrkor och Gotlands kommun beslutar härmed att bilda en stiftelse benämnd Stiftelsen Byggnadshyttan på Gotland.

Stiftelsens ändamål skall vara att främja kulturminnesvård genom att utföra och medverka i vård och underhåll av de medeltida kyrkorna på Gotland, Visby ringmur och ruiner samt kulturhistoriskt värdefull bebyggelse i övrigt på Gotland, genom utbildning av hantverkare m. fl. tillverkning av byggnadsmaterial samt genom utveckling av metoder och sammanställning och spridning av kunskaper och erfarenheter vid restaurerings- och underhållsarbeten.

För det angivna ändamålet skall stiftelsen inrätta och driva en byggnadsrörelse på Gotland kallad Byggnadshyttan.

Till stiftelsen anslår stiftarna medel i enlighet med bifogade avtal om finansiering av stiftelsens verksamhet att såsom självständig förmögenhet fortvarande tjäna det ändamål som föreskrivs i stiftelsens stadgar. Beträffande Gotlands kommun och samfälligheten Gotlands kyrkor inskränker sig deras finansiella medverkan till, såvitt avser Gotlands kommun, den del av nämnda verksamhet som ej omfattar vård och underhåll av de medeltida kyrkorna på Gotland och, såvitt avser samfälligheten Gotlands kyrkor, sådan verksamhet som omfattar vård och underhåll av nämnda kyrkor.

I övrigt skall för stiftelsen gälla de stadgar som upprättas av stiftarna och fastställs av regeringen.

Stockholm och Visby den

RIKSANTIKVARIEÄMBETET

FÖRENINGEN GOTLANDS
FORNVÄNNER

SAMFÄLLIGHETEN GOTLANDS
KYRKOR

GOTLANDS KOMMUN

Förslag till

**AVTAL mellan riksantikvarieämbetet, föreningen
Gotlands fornvänner, samfälligheten Gotlands
kyrkor och Gotlands kommun angående
finansiering av Stiftelsen Byggnadshyttan på
Gotland**

För finansiering av den verksamhet som stiftelsen Byggnadshyttan på Gotland, nedan kallad stiftelsen, skall bedriva i enlighet med ändamål som anges i stiftelseurkunden, ingår riksantikvarieämbetet, föreningen Gotlands fornvänner, samfälligheten Gotlands kyrkor och Gotlands kommun, nedan kallade stiftarna, följande avtal.

§ 1

Stiftarna förbinder sig att finansiera stiftelsens verksamhet genom att som grundkapital för investeringar och initialkostnadstäckning tillskjuta värden i kontanter eller annat, motsvarande ett belopp av 1 500 000 kr. Samfälligheten Gotlands kyrkor och Gotlands kommun tillskjuter 350 000 kr. vardera. Samfällighetens tillskott sker i form av 200 000 kr. samt genom överförande av utrustning och material som värderas till 150 000 kr. Riksantikvarieämbetets tillskott sker i form av överförande av arbetsmarknadsstyrelsens anläggningar vid Djupkvior med där befintlig utrustning och material som värderas till 700 000 kr. Föreningen Gotlands fornvänners tillskott sker i form av att kontorslokalerna i bottenvåningen av föreningens fastighet Strandgatan 7 i Visby hyresfritt ställs till stiftelsens förfogande. Föreningen Gotlands fornvänners tillskott värderas till 100 000 kr.

§ 2

Under § 1 angivna ekonomiska och andra tillskott skall ställas till stiftelsens förfogande så snart denna påbörjat sin verksamhet.

Stockholm och Visby den

RIKSANTIKVARIÉÄMBETET

FÖRENINGEN GOTLANDS
FORNVÄNNER

SAMFÄLLIGHETEN GOTLANDS
KYRKOR

GOTLANDS KOMMUN

Arbetsmarknadsdepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 31 oktober 1985

Föredragande: statsrådet Leijon såvitt avser punkterna 1–11 och statsrådet Wickbom såvitt avser punkterna 12–16.

Anmälan till tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1985/86

Tionde huvudtiteln

A. Arbetsmarknadsdepartementet m. m.

[1] A 1. Arbetsmarknadsdepartementet.

Under denna rubrik har i statsbudgeten för innevarande budgetår anvisats ett förslagsanslag av 24 725 000 kr. Från anslaget betalas löner och omkostnader i arbetsmarknadsdepartementets verksamhet.

Det ökade antalet asylsökande sedan hösten 1984 har medfört att även antalet besvärsärenden hos arbetsmarknadsdepartementet har ökat kraftigt. Personalen vid departementets utlänningsenhet har förstärkts tillfälligt för att inte de klagande skall få vänta orimligt länge på regeringsbeslut. Trots detta och trots betydande övertidsinsatser har ändå balansen av oavgjorda besvärsärenden ökat under år 1985. Den tillfälliga förstärkningen har därför nyligen utökats ytterligare.

Utvecklingen av antalet asylsökande tyder på att antalet besvärsärenden även i fortsättningen kommer att ligga på en hög nivå. Det innebär att det också finns ett behov av att mer långsiktigt behålla en del av nuvarande bemanningsnivå. Enligt min bedömning behöver organisationen, med den ärendemängd som nu kan förutses, utökas med tio årsarbetskrafter. Därutöver behövs en extra förstärkning under innevarande budgetår med medel motsvarande fem tjänster för att arbeta av den mängd ärenden som f. n. finns i departementet. Totalt behöver ytterligare 2 034 000 kr. tillföras anslaget för budgetåret 1985/86. Jag har i denna fråga samrått med statsrådet Gradin.

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att till *Arbetsmarknadsdepartementet* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1985/86 anvisa ett förslagsanslag av 2 034 000 kr.

Innan jag går vidare med mina anslagsberäkningar vill jag ta upp frågan om försöksverksamhet med ökad kommunal självstyrelse.

[2] Försöksverksamhet med ökad kommunal självstyrelse

Riksdagen beslöt i juni 1984 att en försöksverksamhet med ökad kommunal självstyrelse, det s. k. frikommunförsöket, skall bedrivas fram t. o. m. år 1988 (prop. 1983/84: 152, KU 32, rskr 368). Regeringen har sedan utsett tre landstingskommuner, Göteborgs och Bohus, Jämtlands och Örebro läns landstingskommuner och nio kommuner, Ale, Bräcke, Gnosjö, Hanninge, Helsingborg, Sandviken, Tyresö, Varberg och Örebro, som skall ingå i försöket.

Avsikten med försöksverksamheten är att de deltagande kommunerna och landstingskommunerna, efter ansökan, skall kunna få dispens från vissa statliga regler som kan upplevas som hinder för att bedriva en effektiv kommunal verksamhet. Det kan också gälla att utveckla former för en bättre samverkan mellan kommunala och statliga organ.

Under våren och sommaren 1985 har de s. k. frikommunerna och fri-landstingen i skilda skrivelser kommit in till regeringen med förslag om regeländringar inom arbetsmarknadspolitikens område. Förslagen har beretts vid överläggningar mellan berörd frikommun och resp. länsarbetsnämnd. En utgångspunkt vid överläggningarna har varit att staten även i fortsättningen skall ha huvudansvaret för arbetsmarknadspolitik.

Innan jag går in på de olika förslagen vill jag upplysa om att regeringen nyligen har beslutat om en förordning (SFS 1985: 788) om försöksverksamhet inom arbetsmarknadspolitikens område i vissa kommuner.

I anslutning till redan inledd försöksverksamhet med arbetsförmedlingsnämnder får arbetsmarknadsstyrelsen (AMS) nu möjlighet att besluta om att utvidga denna verksamhet även till frikommunerna. En sådan nämnd verkar inom samma geografiska område som en kommun. I nämnden ingår representanter för arbetsgivare och fackliga organisationer liksom representanter för kommunen. Arbetsförmedlingsnämnden övertar de uppgifter som i dag åvilar distriktsarbetsnämnden. Meningen är dock inte att därvid förändra den ordning med beslutsdelegering som i dag gäller från distriktsarbetsnämnd till kontorsföreståndare och handläggare på arbetsförmedlingen. Inrättandet av arbetsförmedlingsnämnder innebär att en ny samverkansform mellan stat och kommun prövas i arbetsmarknadspolitik. I anslutning till frikommunförsöket bör också ges möjligheter för dessa arbetsförmedlingsnämnder att pröva en ordning med friare disposition av de arbetsmarknadspolitiska medlen. Jag utgår därvid ifrån att dessa nämnder utöver statliga medel för sysselsättningsskapande åtgärder kommer att få disponera vissa kommunala medel.

Flera försökskommuner har föreslagit längre perioder för beredskapsarbete och rekryteringsstöd än de högst sex månader som i normalfallet nu gäller enligt bestämmelserna i arbetsmarknadskungörelsen (1966: 368) resp. förordningen (1983: 992) om rekryteringsstöd. Jag föreslår att arbets-

förmedlingsnämnderna på försök får besluta om tiden i beredskapsarbete och om hur lång tid rekryteringsstöd skall utgå. Tidsperioden bör dock inte få vara längre än tolv månader.

Inom de landstingskommuner som deltar i frikommunförsöket kommer försök med sysselsättningskontrakt att genomföras. Försöken bygger på att landstingskommunen får ett bidrag från staten mot ett visst angivet sysselsättningsåtagande. Härvid bör även bidrag för beredskapsarbete och rekryteringsstöd kunna förlängas till tolv månader. Jag föreslår att länsarbetsnämnden får möjlighet att besluta om en sådan förlängning i samband med att sysselsättningskontrakt tecknas.

F. n. kan kommunerna enligt 7 § lagen (1983: 1070) om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare utsträcka den dagliga arbetstiden för ungdomar i ungdomslag på egen bekostnad i vissa fall. Genom den tidigare nämnda förordningen har regeringen givit arbetsförmedlingsnämnderna i frikommunerna möjlighet att inom givna ekonomiska ramar fastställa omfattningen av särskilda insatser i fråga om beredskapsarbete och rekryteringsstöd. Jag föreslår att, om en arbetsförmedlingsnämnd finner det angeläget, resurser som har avsatts för beredskapsarbeten och rekryteringsstöd får användas inom försöksverksamheten för ändamål som möjliggör åtgärder motsvarande en utvidgning av den dagliga arbetstiden i ungdomslag.

Ungdomslagen omfattar de ungdomar som har fyllt 18 och ej 20 år. Det innebär att de ungdomar som har fullföljt och avslutat en minst tvåårig gymnasial utbildning på våren och fyller 18 år först på hösten inte omfattas av ungdomslagen förrän de uppnår 18 år. Bland frikommunernas förslag finns önskemål om ändringar på denna punkt.

Mycket talar för att reglerna i ungdomslagen på denna punkt borde ändras generellt. Det saknas dock tillräckligt underlag för att nu göra en sådan ändring. Jag anser emellertid att arbetsförmedlingsnämnderna i frikommunerna bör ges möjlighet att, på samma sätt som nyss beskrivits i fråga om utvidgning av arbetstiden i ungdomslag, använda de avsatta resurserna för beredskapsarbete och rekryteringsstöd för att bereda sysselsättning åt den här avsedda ungdomsgruppen. Detta förutsätter att undantag görs för frikommunerna från de nedre åldersgränserna för beredskapsarbete och rekryteringsstöd.

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att

1. godkänna vad jag förordat i fråga om arbetsförmedlingsnämndernas och berörda länsarbetsnämnders rätt att förlänga tiden för beredskapsarbete och rekryteringsstöd,
2. godkänna vad jag förordat om arbetsförmedlingsnämndernas rätt att utnyttja resurser som har avsatts för beredskapsarbeten och rekryteringsstöd och om de nedre åldersgränserna för beredskapsarbete och rekryteringsstöd i frikommunerna.

Inom arbetsmarknadsverket finns särskilda arbetsförmedlingsresurser för att ge arbetsmarknadsservice åt flyktingar.

Mot bakgrund av den kraftiga ökningen av antalet flyktingar under det senaste året har AMS i skrivelse den 27 september 1985 hemställt om ytterligare 15 milj. kr. för att förstärka denna service. Jag anser att de krav som det ökade antalet flyktingar ställer på arbetsmarknadsverket bör kunna klaras inom ramen för tillgängliga resurser och är nu inte beredd att tillstyrka denna framställning. Jag har i denna fråga samrått med statsrådet Gradin.

Under anslaget B 3. Arbetsmarknadsutbildning kommer jag bl. a. att ta upp frågan om en förstärkning av länsarbetsnämndernas resurser för planering och upphandling för arbetsmarknadsutbildning fr. o. m. den 1 januari 1986. Jag kommer att föreslå att 2 milj. kr. avsätts för detta ändamål. Dessa medel bör anvisas under anslaget B 1. Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader.

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att till *Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1985/86 anvisa ett förslagsanslag av 2 000 000 kr.

[4] B 2. Arbetsmarknadsservice.

I anledning av prop. 1978/79: 131 om ADB i arbetsförmedlingen m. m. tog riksdagen (AU 34, rskr 304) ställning för att användning av ADB-teknik i arbetsförmedlingen på längre sikt är en förutsättning för att arbetsförmedlingen skall kunna erbjuda de arbetssökande och arbetsgivarna den service som de har rätt att fordra. AMS har under flera år prövat olika ADB-funktioner inom platsförmedlingen såsom sökning av lediga platser, platsbevakning för en arbetssökandes räkning, viss åtgärdsregistrering samt sökande- och arbetsgivareregister. Samtidigt har en viss anskaffning av terminaler till arbetsförmedlingen skett. AMS har inte någon egen datorkraft för systemet utan har hyrt in sig hos en servicebyrå, Control Data AB (CDC). F. n. pågår upphandlingen av det ADB-system inom platsförmedlingen som beräknas vara i drift i slutet av 1980-talet. Regeringens beslut om vem som skall leverera utrustningen kan väntas tidigast i slutet av innevarande år.

I 1984 års budgetproposition (prop. 1983/84: 100 bil. 12, s. 93) anförde jag att i avvaktan på att AMS får egen datorkraft, utbyggnaden av terminaler vid arbetsförmedlingen inte borde ske så att det totala antalet terminaler överskrider det antal som ryms dels inom det då gällande avtalet med CDC, totalt 1 000 terminaler. Genom riksdagens beslut med anledning av innevarande års budgetproposition (prop. 1984/85: 100 bil. 12, AU 11, rskr 188) kommer detta antal att uppnås under budgetåret 1985/86.

I skrivelse den 24 maj 1985 har AMS begärt att få överskrida nämnda antal terminaler för att bygga ut systemet helt i Malmöhus och Göteborgs och Bohus län.

Som jag nyss nämnde har AMS ingen egen datorkraft för ADB-systemet inom platsförmedlingen utan har hyrt in sig hos CDC. Statskonsult AB har numera genom sitt dotterbolag AF-DATA-AB köpt in den centrala datorutrustning som AMS har utnyttjat hos CDC. Därigenom har kostnaderna för ADB-systemet inom platsförmedlingen kunnat sänkas. AMS gör nu den bedömningen att inom ramen för de medel som har anvisats under innevarande budgetår för ADB-systemet antalet terminaler kan utökas med minst 117 utöver de 1000 som har medgivits. Enligt AMS är det dessutom tekniskt möjligt att till systemets söknings- och bevakningsdel ansluta betydligt fler än 1000 terminaler med befintlig datorutrustning.

För egen del gör jag nu den bedömningen att det inte finns någon anledning att begränsa utbyggnaden av antalet terminaler till 1000. AMS bör få rätt att anskaffa terminaler i den takt som de kan finansieras inom ramen för de av riksdagen anvisade medlen. Anskaffningen bör ske i sedvanliga former. Någon utbyggnad utöver 1000 terminaler bör dock inte få ske förrän regeringen har fattat beslut i upphandlingsfrågan eftersom nyanskaffningen bör omfatta utrustning som är användbar i såväl nuvarande som kommande system. Det bör ankomma på regeringen att besluta om när AMS skall få anskaffa mer än 1000 terminaler.

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att godkänna vad jag har förordat i fråga om utbyggnaden av ADB-systemet inom platsförmedlingen.

[5] B 3. Arbetsmarknadsutbildning.

I prop. 1984/85: 59 (AU:9 rskr:101) om ny organisation för den särskilt anordnade arbetsmarknadsutbildningen anmälde jag min avsikt att återkomma till regeringen med förslag till riksdagen i fråga om dels beräkning och fördelning av redan anslagna medel för arbetsmarknadsutbildningen, dels ny anslagskonstruktion för verksamheten med arbetsmarknadsutbildning och dels beräkning av ett särskilt anslagsfinansierat driftbidrag till den nya AMU-organisationen.

Den särskilda utredaren (A 1984: 03) (AMU-kommittén) för genomförande av en ny organisation för arbetsmarknadsutbildningen har i dels en anslagsframställning för budgetåret 1986/87, dels i en särskild redovisning avseende det första halvåret 1986 beräknat AMU-organisationens medelsbehov.

AMU-kommittén föreslår att den nuvarande finansieringsformen och anslagskonstruktionen för arbetsmarknadsutbildningen behålls under perioden 1 januari – 30 juni 1986. Det främsta skälet till en förlängning av det nuvarande ekonomiska systemet är att verksamheten redan är planerad och beräknad enligt de nuvarande förutsättningarna. Ett annat skäl för att avvakta med ett nytt ekonomiskt system är att personalen kommer att behöva såväl utbildning som praktisk förberedelse inom den nya organisationen för att smidigt kunna gå över från en anslags- till en intäktsfinansierad verksamhet.

Några nya anslag för uppdragsverksamhet resp. vissa driftutgifter behö-

ver således inte inrättas för innevarande budgetår. I stället bör de medel som finns upptagna under anslaget B 20. Kostnader för ny organisation för den särskilt anordnade arbetsmarknadsutbildningen m. m. för perioden 1 januari – 30 juni 1986 föras upp under anslagen B 1. Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader, B 3. Arbetsmarknadsutbildning och B 9. Arbetsmarknadsverket: Inköp för arbetsmarknadsutbildningen. Härutöver bör i enlighet med vad jag har nämnt i prop. 1984/85: 59 om ny organisation för den särskilt anordnade arbetsmarknadsutbildningen, medel tillföras vissa andra anslag. Jag återkommer strax till dessa.

Under anslaget B 20. Kostnader för ny organisation för den särskilt anordnade arbetsmarknadsutbildningen m. m. har anvisats 933 775 000 kr. Dessa medel bör fördelas enligt följande:

1. Under anslaget B 1. Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader bör 2 milj. kr. föras upp. Detta motsvarar hälften av den årskostnad som jag i prop. 1984/85: 59 beräknade för en förstärkning av länsarbetsnämndernas resurser för planering och upphandling av arbetsmarknadsutbildning.
2. Under anslaget B 9. Arbetsmarknadsverket: Inköp för arbetsmarknadsutbildningen bör 22,5 milj. kr. föras upp. Detta motsvarar den andel av kostnaderna för utrustning och inredning som har beräknats under anslaget B 20. för perioden 1 januari – 30 juni 1986.
3. Under åttonde huvudtitelns förslagsanslag B 1. Skolöverstyrelsen bör 174 000 kr. föras upp. Bakgrunden till mitt förslag är följande. Arbetsmarknadsutbildningen utnyttjar f. n. resurser hos skolöverstyrelsen (SÖ) även utanför byrå V 3, framför allt vid den administrativa avdelningen. AMU-kommittén har bedömt att medel motsvarande tre tjänster bör ligga kvar hos SÖ. Jag delar denna uppfattning.

Jag räknar med att de resurser, motsvarande två helårsarbetskrafter, som i dag finns inom den administrativa avdelningen och som i dag utnyttjas för arbetsmarknadsutbildningen, på sikt bör kunna omfördelas för kursplanearbete. För att möjliggöra en sådan omvandling förordar jag att skillnaden i lönekostnaden mellan två tjänster vid administrativa enheten och två tjänster för kursplanearbete för AMU inom vuxenutbildningsenheten får föras upp på SÖ:s förvaltningsanslag. Jag har för den andra delen av budgetåret 1985/86 beräknat denna skillnad till 66 000 kr. Vidare bör medel motsvarande en tjänst i samma löneläge föras till SÖ:s förvaltningsanslag. För ett halvt budgetår beräknar jag kostnaden för en tjänst till 108 000 kr. Sammantaget innebär detta 174 000 kr.

I samband med övergången till den nya AMU-organisationen, kommer som jag anförde i prop. 1984/85: 59 vissa arbetsuppgifter att upphöra. Den personal inom AMU:s nuvarande lokala organisation som härvid blir övertalig har enligt gällande avtal uppsägningstider som infaller under såväl våren 1986 som budgetåret 1986/87. För riksdagens kännedom vill jag meddela att jag avser föreslå regeringen att kostnader för övertalig personal inom den nuvarande lokala organisationen skall täckas från utgående reservation per den 30 juni 1985 på anslaget B 3. Arbetsmarknadsutbildning. Vissa personaladministrativa uppgifter för

den övertaliga personalen måste utföras av SÖ centralt. För dessa arbetsuppgifter har chefen för utbildningsdepartementet tidigare i dag i samråd med mig beräknat löner för två årsarbetskrafter. Dessa lönekostnader bör i likhet med kostnaderna för den övertalighet som kan förutses uppstå vid SÖ centralt till följd av omorganisationen av AMU få bestridas genom medel som tillförs förslagsanslaget B 1. Skolöverstyrelsen under åttonde huvudtiteln.

4. Under åttonde huvudtitelns anslag C 3. Bidrag till kommunal utbildning för vuxna bör 2 850 000 kr. föras upp. Detta motsvarar hälften av den årskostnad som jag i prop. 1984/85: 59 i samråd med chefen för utbildningsdepartementet har beräknat för en utökning av grundvux i samband med att grundutbildningen för vuxna zigenare inom AMU upphör. Jag har likaså beräknat att medelsbehovet för timersättningen i grundvux kommer att öka med ca 1,5 milj. kr. Detta belopp bör föras upp under åttonde huvudtitelns anslag E 6. Timersättning vid grundvux. Härigenom kommer kostnaderna för bidrag till arbetslöshetsersättning och utbildningsbidrag att minska.
4. Under åttonde huvudtitelns anslag C 3. Bidrag till kommunal utbildning för vuxna bör 2 850 000 kr. föras upp. Detta motsvarar hälften av den årskostnad som jag i prop. 1984/85: 59 i samråd med chefen för utbildningsdepartementet har beräknat för en utökning av grundvux i samband med att grundutbildningen för vuxna zigenare inom AMU upphör. Jag har likaså beräknat att medelsbehovet för timersättningen i grundvux kommer att öka med ca 1,5 milj. kr. Detta belopp bör föras upp under åttonde huvudtitelns anslag E 6. Timersättning vid grundvux. Härigenom kommer kostnaderna för bidrag till arbetslöshetsersättning och utbildningsbidrag att minska.

Med hänsyn till vad jag nu har anfört kommer anslaget B 20 Kostnader för ny organisation för den särskilt anordnade arbetsmarknadsutbildningen m. m. inte att utnyttjas.

Enligt riksdagens beslut om ny organisation för arbetsmarknadsutbildningen (AU 1984/85: 9, rskr 101) skall organisationen anvisas ett särskilt driftbidrag under de fem första verksamhetsåren. Driftbidrag skall anvisas dels för utvecklingsarbete, personalutbildning och marknadsföring som föranleds av omorganisationen, dels för kostnader för sådana lokaler som inte behövs och som avses avvecklas under perioden. Driftbidraget för subvention av lokalkostnaderna svarar mot en del av nuvarande kostnader för lokaler och innebär således inget extra medelstillskott. AMU-kommittén har i sin framställning avseende den nya AMU-myndigheten för andra hälften av budgetåret 1985/86 beräknat medelsbehovet för driftbidrag exkl. lokalsubvention till 12 milj. kr. I sin beräkning av medelsbehovet för första halvåret 1986 föreslår kommittén att det beräknade driftbidraget anvisas som en särskild post under anslaget B 3. Arbetsmarknadsutbildning. För egen del beräknar jag att under tiden 1 januari – 30 juni 1986 bör resurserna för utvecklingsarbete, personalutbildning och marknadsföring förstärkas med 8 milj. kr. och förordar att detta medelsbehov får täckas inom ramen för redan anslagna medel. Det bör ankomma på regeringen att utfärda föreskrifter därom. AMU-kommittén bör därvid ges möjlighet att i

viss utsträckning besluta om användningen av dessa medel redan före den 1 januari 1986. Något medelstillskott för lokaler är inte aktuellt för första halvåret 1986.

Enligt mina beräkningar bör anslaget B3. Arbetsmarknadsutbildning således tillföras 906,3 milj. kr. Anslaget uppgår därmed till 1 811,3 milj. kr. Därtill kommer de 192,5 milj. kr. av utgående reservation per den 30 juni 1985 på anslaget som genom regeringens beslut den 6 juni 1985 står till AMS förfogande för arbetsmarknadsutbildningen. Av de sammanlagda medlen har jag efter de justeringar som jag nyss har redovisat, beräknat 1 779,3 milj. kr. för den särskilt anordnade arbetsmarknadsutbildningen. Jag har därvid även beaktat de förändringar i verksamheten som följer av prop. 1984/85: 59 i fråga om nedläggning av fritidsverksamheten vid AMU-centra samt intäktsfinansiering av måltidsverksamheten. Jag räknar härvid med att de anvisade medlen även bör täcka tillkommande kostnader för styrelsearvoden och vissa ombyggnader av lokaler för utbildningspersonalen. Samtliga medel på anslaget bör ställas till AMS förfogande. Det bör ankomma på regeringen att besluta om hur SÖ och den nya centrala AMU-myndigheten efter rekvisition skall få utnyttja dessa medel.

Nytt huvudmannaskap för Nordkalottens AMU-center i Övertorneå

Nordkalottens AMU-center är en gemensam institution för Sverige, Finland och Norge med syfte att främja arbetsmarknadsutbildningen särskilt inom de tre ländernas nordligaste delar. Centret, som är beläget i Övertorneå, inrättades den 1 juli 1970. En överenskommelse om centrets verksamhet undertecknades av de tre ländernas regeringar den 20 december 1974 (Nordisk Statutsamling 1974:46) och ändrades den 26 november 1975 (NStat 1975 s. 46). För centret gäller särskilda av skolöverstyrelsen i Sverige den 2 juni 1983 (SÖ-FS 1983: 132) meddelade föreskrifter.

Genom prop. 1984/85: 59 AU 9, rskr 101 kommer en ny organisation för den särskilt anordnade arbetsmarknadsutbildningen att träda i kraft den 1 januari 1986. I detta sammanhang har Nordkalottens AMU-center inte behandlats.

Jag tillkallade därför genom beslut den 10 september 1984 en särskild arbetsgrupp för att se över huvudmannaskapet för Nordkalottens AMU-center m. m.

Arbetsgruppen har överlämnat sin rapport i maj 1985. Efter remiss har yttranden över rapporten avgetts av statskontoret, riksrevisionsverket (RRV), SÖ, efter hörande av länskolnämnden i Norrbottens län, AMS, efter hörande av länsarbetsnämnden i Norrbottens län, länsstyrelsen i Norrbottens län, styrelsen för Nordkalottens AMU-center, utredningen för förberedelse och genomförande av ny organisation för arbetsmarknadsutbildningen (AMU-kommittén), Landsorganisationen i Sverige (LO), Tjänstemännens centralorganisation (TCO) och Centralorganisationen SACO/SR. En sammanställning av remissyttrandena har upprättats inom arbetsmarknadsdepartementet.

Synpunkter har även inhämtats från Arbetskraftsministeriet i Finland, Kommunal- och arbetsdepartementet i Norge och Nordiska Ministerrå-

det. För kännedom har arbetsgruppens rapport även skickats till Arbetsministeriet i Danmark och Socialministeriet i Island. Vidare har överläggningar hållits med företrädare för det finska ministeriet och det norska departementet.

Vid AMU-centret i Övertorneå inkl. filialen i Hedenäset finns ca 90 anställda. Ca 300 kursdeltagare finns i genomsnitt vid centret varje månad.

Ett grundläggande problem i verksamheten vid Nordkalottens AMU-center i dag är att beslutanderätten för centrets styrelse är starkt kringskuren. I organisatoriskt avseende är styrelsen och centret underställda såväl kursstyrelsen i Norrbottens län som SÖ i Sverige. I frågor om utbildningsverksamhetens omfattning och inriktning har dessutom länsarbetsnämnden i Norrbottens län och AMS i Sverige ett avgörande inflytande. Styrelsens begränsade beslutanderätt har bl. a. lett till viss kritik från främst finsk sida.

Arbetsgruppen föreslår att Nordkalottens AMU-center skall ingå som en egen anslagsfinansierad myndighet i den nya AMU-organisationen i Sverige. Syftet är bl. a. att stärka ställningen för centrets styrelse och dess inflytande över utbildningen. Vidare föreslås att en styrelseledamot för varje land skall representera sitt lands arbetsmarknadsmyndighet och en ledamot för varje land den myndighet som har det centrala ansvaret för arbetsmarknadsutbildningen i resp. land. Utbildningen föreslås också stå öppen för deltagare från Danmark och Island.

Jag biträder i huvudsak arbetsgruppens förslag. Jag anser det viktigt att stärka styrelsens ställning och dess inflytande över framför allt utbildningens omfattning, inriktning och utformning.

I likhet med arbetsgruppen anser jag att Nordkalottens AMU-center fr. o. m. den 1 januari 1986 bör ha en självständig ställning och vara en egen myndighet. Under våren 1986 bör finansieringen ske genom anslag på samma sätt som för den övriga AMU-organisationen. Fr. o. m. budgetåret 1986/87 anser jag emellertid – till skillnad från arbetsgruppen – att myndigheten Nordkalottens AMU-center i princip skall grunda sin verksamhet på intäkter av uppdrag från arbetsmarknadsmyndigheterna i de tre länderna. Enligt min mening är det viktigt att verksamheten i detta avseende så lite som möjligt skiljer sig från den övriga AMU-organisationen.

Med de förslag i fråga om kostnader och finansiering som jag strax återkommer till bedömer jag att denna form av finansiering inte kommer att innebära någon större förändring jämfört med nuvarande ordning. Styrelsen kommer att inom ramen för sina beräknade intäkter och anslagsmedel kunna planera för och genomföra den utbildning som de tre ländernas arbetsmarknadsmyndigheter bedömer lämplig. Gentemot Finland och Norge kan jag inte se någon skillnad till följd av förändrad finansieringsform.

Arbetsgruppen har även behandlat frågan om styrelsens sammansättning. Någon ändring av grunderna föreslås inte. Styrelsen bör även i fortsättningen bestå av två ledamöter från vart och ett av de tre länderna. I Sverige bör ledamöterna utses av AMS resp. den centrala AMU-myndigheten.

Arbetsgruppen har som nämnts föreslagit att chefen för myndigheten

skall vara en utbildningschef som utses av den centrala AMU-myndigheten i Sverige efter samråd med berörda myndigheter i Finland och Norge.

Med hänsyn till att jag nyss har förordat att Nordkalottens AMU-center skall vara en självständig myndighet, med resultatansvar för verksamheten, anser jag att chefen för myndigheten Nordkalottens AMU-center bör vara likställd med de regionala myndigheternas chefer. Det ankommer på regeringen att efter samråd med berörda myndigheter i Finland och Norge utse chef för centret. Därutöver anser jag det befogat att förstärka de ekonomiadministrativa resurserna vid centret.

Ett genomförande av förslaget innebär således att det i Norrbottens län kommer att finnas två uppdragsmyndigheter för AMU, dels den regionala AMU-myndigheten, dels Nordkalottens AMU-center.

Jag går nu över till frågan om kostnader och finansiering.

Arbetsgruppen har föreslagit att verksamheten vid Nordkalottens AMU-center skall finansieras genom anslag.

Flertalet remissinstanser biträder utredningens förslag. Statskontoret och RRV anser dock att utbildningsverksamheten vid Nordkalottens AMU-center bör vara intäktsfinansierad och att grunderna för beräkning av ersättning från Finland och Norge bör ändras. Eventuell subventionering av verksamheten bör ske med regionalpolitiska medel.

Som jag har nämnt tidigare anser jag det, i likhet med statskontoret och RRV, viktigt att ha likartade principer för finansiering inom hela AMU-organisationen. Jag föreslår därför att även Nordkalottens AMU-center skall anordna utbildning på uppdrag som ger intäkter till verksamheten.

Arbetsgruppens förslag till anslagsfinansiering grundar sig delvis på praktiska synpunkter. Bl. a. kan det ta lång tid att beräkna hur stor ersättning Finland och Norge skall erlägga. Jag anser att praktiska problem av den arten bör kunna lösas.

Centrets särskilda ställning som nordiskt samarbetsorgan och förutsättningarna i övrigt för verksamheten kan leda till att full kostnadstäckning inte uppnås. Det kan därför erfordras att ett driftbidrag tillförs centret bl. a. för att garantera täckning av underskott som kan uppkomma i verksamheten.

Frågan om ett eventuellt driftbidrags konstruktion och omfattning bör få övervägas närmare av den nya AMU-organisationen i samråd med RRV. Jag avser att senare återkomma till regeringen med närmare förslag till riksdagen i denna fråga.

Nuvarande modell för prissättning innebär att Finland och Norge betalar för en motsvarande eller jämförbar utbildning i resp. land. Jag delar arbetsgruppens uppfattning att denna princip bör kvarstå med tillägget att högst faktisk kostnad skall erläggas. Med mitt förslag om en intäktsfinansierad myndighet bör givetvis även Sverige omfattas av denna princip. Utgångspunkt bör då vara prissättningen på motsvarande AMU-kurser i Norrbottens län. Kostnaderna för de inkvarteringsplatser som utnyttjas beräknas enligt samma princip. Arbetsministerierna i Finland och Norge har anslutit sig till dessa grundprinciper. Samma modell för prissättning bör gälla för elever från Danmark och Island.

Arbetsgruppen har vidare föreslagit att Sverige, Finland och Norge på

förhand förbinder sig att stå för kostnaderna för ett visst antal platser. Kostnadsgarantin skall gälla för de utbildningsplatser som på grundval av denna förbindelse har fördelats även om dessa inte har utnyttjats till fullo. I samråd med mina kollegor i Finland och Norge har överenskommit att en sådan kostnadsgaranti försöksvis skall lämnas under tre år. Vid arbetsministermöte i Marjehamn den 12 – 13 november 1985 kommer detta att konfirmeras genom protokollsanteckning. Genom detta förfarande och genom instruktionen för Nordkalottens AMU-center, som vi är överens om, är det inte nödvändigt att nu ändra i den grundläggande överenskommelsen från år 1974.

Arbetsgruppen har föreslagit att centret – utöver sin huvuduppgift – skall få möjlighet att mot full kostnadstäckning sälja utbildning och utbildningstjänster till bl. a. företag och förvaltningar. AMS har i sitt yttrande anfört att verksamheten vid Nordkalottens AMU-center med nytt huvudmannaskap bör finna sin form innan frågan om sådana uppdrag tas upp. Jag har tidigare anfört att jag anser det väsentligt att verksamheten vid Nordkalottens AMU-center så långt möjligt överensstämmer med AMU-verksamheten i övrigt. I konsekvens härmed biträder jag arbetsgruppens förslag.

Med hänsyn till de speciella förhållanden som råder vid Nordkalottens AMU-center delar jag arbetsgruppens uppfattning att centret skall ansvara för elevsocial personal och elevsociala åtgärder inkl. inkvartering för deltagarna.

Arbetsgruppen har föreslagit att Nordkalottens AMU-center skall kunna användas som ett nordiskt utvecklingscenter för arbetsmarknadsutbildning.

I det sammanhanget vill jag nämna att bland de olika alternativen till huvudmannaskap som arbetsgruppen har haft att ta ställning till fanns ett med innebörden att Nordkalottens AMU-center på sikt skulle ombildas till en nordisk institution under Nordiska Ministerrådet. Arbetsgruppen har därvid sett förslaget om ett nordiskt utvecklingscenter på Nordkalotten som ett steg i den riktningen. Jag vill informera om att jag har för avsikt att vid ministermötet i Marjehamn den 12–13 november 1985 även ta upp denna fråga.

Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att

1. godkänna vad jag föreslagit i fråga om finansiering av den nya organisationen för arbetsmarknadsutbildning under tiden den 1 januari – den 30 juni 1986.
2. till *Arbetsmarknadsutbildning* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1985/86 anvisa ett reservationsanslag av 906 250 000 kr.,
3. godkänna att Nordkalottens AMU-center fr. o. m. den 1 januari 1986 skall ingå som en egen myndighet i AMU-organisationen i Sverige.

4. godkänna de allmänna riktlinjer för verksamheten vid Nordkallottens AMU-center som jag har angett i det föregående.

[6] B 5. Sysselsättningskapande åtgärder.

AMS har i skrivelsen den 27 september 1985 gjort den bedömningen att beredskapsarbeten för ytterligare ca 950 milj. kr. behövs för att arbetslösheten under första halvåret 1986 skall kunna begränsas. AMS föreslår att en viss del av dessa medel skall avsättas för riktade insatser i de län som bedöms komma att drabbas av en hög arbetslöshet bland byggnadsarbetare under den kommande vintern.

AMS föreslår vidare att de rörlighetsstimulerande åtgärder för byggnadsarbetare – två fria hemresor per månad – som infördes fr. o. m. den 1 juli 1985 förstärks ytterligare för att i första hand underlätta pendling till Stockholms och Göteborgs och Bohus län.

AMS föreslår också att försök med ett mer flexibelt resursutnyttjande av de arbetsmarknadspolitiska medlen bör få prövas i ett par län.

När det gäller rekryteringsstödet bedömer AMS att i genomsnitt högst 2500 arbetsplaceringar per månad kommer att kunna göras med hjälp av detta stöd under innevarande budgetår. Anvisade medel kommer därför inte att kunna utnyttjas fullt ut. AMS föreslår att ca 275 milj. kr. av tilldelade medel förs över till beredskapsarbeten, vilket reducerar nettobehovet av medelstillskott för beredskapsarbeten.

Beredskapsarbeten

För beredskapsarbeten disponerar AMS för innevarande budgetår 1816,8 milj. kr. inkl. reservationsmedel från föregående budgetår. Under andra halvåret 1985 beräknas antalet sysselsatta i beredskapsarbeten till i genomsnitt ca 22000 per månad. Då har hänsyn också tagits till dem som är sysselsatta inom offentligt skyddat arbete. Med nuvarande medelsram begränsas utrymmet för insatser under första halvåret 1986 till ca 15000 sysselsatta, vilket är en halvering jämfört med nivån under våren 1985.

För riksdagens kännedom vill jag meddela att chefen för finansdepartementet denna dag kommer att föreslå regeringen att den – med utnyttjande av den av riksdagen beviljade finansfullmakten (prop. 1984/85: 150 FiU 30, rskr 409) – skall besluta om att avsätta ytterligare 187 milj. kr. för beredskapsarbeten. Jag gör i likhet med AMS bedömningen att medel för rekryteringsstöd inte kommer att kunna utnyttjas fullt ut och jag kommer därför senare denna dag att föreslå regeringen att 300 milj. kr. från anslagsposten Rekryteringsstöd och enskilda beredskapsarbeten av icke investeringskaraktär förs över till anslagsposten Beredskapsarbeten för att användas till beredskapsarbeten. Totalt disponerar härigenom ytterligare 487 milj. kr. för beredskapsarbeten.

Jag kan inte biträda AMS förslag om ytterligare förbättringar av de rörlighetsstimulerande åtgärderna för byggnadsarbetare. Visserligen finns ett ökat behov av denna arbetskraft i vissa storstadsområden, men det är ännu för tidigt att bedöma effekten av en åtgärd som infördes så sent som den 1 juli i år.

När det gäller försök med flexiblare medelsanvändning vill jag hänvisa till vad jag tidigare har redogjort för beträffande de s. k. frikommunförsöken. Jag avser att också återkomma till denna fråga i samband med budgetproposition för budgetåret 1986/87.

[7] B 7. Arbetsmarknadsverket: Anskaffning av utrustning.

För innevarande budgetår har anvisats 9,5 milj. kr. för anskaffning av utrustning till arbetsmarknadsverket (prop. 1984/85: 100 bil. 12, AU 11, rskr 188). Merparten av dessa medel avser anskaffning av teleutrustning till arbetsförmedlingen och länsarbetsnämnderna.

I skrivelsen den 27 september 1985 har AMS hemställt om ytterligare 2 milj. kr. för anskaffning av teleutrustning. Kostnaden för telefonväxlar har till följd av tidigare inte förutsedda prisförändringar höjts väsentligt. Tillskott av medel är enligt AMS nödvändigt för att kunna genomföra planerade utbyten av telefonväxlar. Jag tillstyrker att AMS tillförs 2 milj. kr. för detta ändamål.

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att till *Arbetsmarknadsverket: Anskaffning av utrustning* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1985/86 anvisa ett reservationsanslag av 2 000 000 kr.

[8] B 9. Arbetsmarknadsverket: Inköp för arbetsmarknadsutbildningen.

Hälften av de medel för anskaffning av utrustning inom arbetsmarknadsutbildningen som jag har beräknat för innevarande budgetår har i årets budgetproposition anvisats under anslaget B 20. Kostnader för ny organisation för den särskilt anordnade arbetsmarknadsutbildningen m. m. Jag har nyss under anslaget B 3. Arbetsmarknadsutbildning förordat att den nya organisationen för den särskilt anordnade arbetsmarknadsutbildningen förblir anslagsfinansierad under hela detta budgetår och att ett nytt ekonomiskt system baserat på intäktsfinansiering införs vid budgetårsskiftet den 1 juli 1986. Det innebär att de medel under anslaget B 20. Kostnader för ny organisation för den särskilt anordnade arbetsmarknadsutbildningen m. m., som har beräknats för anskaffning av utrustning för perioden 1 januari – 30 juni 1986 bör föras upp under anslaget B 9. Arbetsmarknadsverket: Inköp för arbetsmarknadsutbildningen. Därmed ställs 45 milj. kr. till AMS disposition under budgetåret 1985/86 för inköp för arbetsmarknadsutbildningen.

Det bör ankomma på regeringen att utfärda föreskrifter för SÖ:s och den nya AMU-myndighetens rätt att rekvirera medel från AMS.

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att till *Arbetsmarknadsverket: Inköp för arbetsmarknadsutbildningen* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1985/86 anvisa ett reservationsanslag av 22 500 000 kr.

[9] B 20. Kostnader för ny organisation för den särskilt anordnade arbetsmarknadsutbildningen m. m.

Prop. 1985/86: 25

I statsbudgeten har under detta anslag beräknats 933 775 000 kr. Jag har i det föregående under anslaget B 3. Arbetsmarknadsutbildning redovisat dels mitt förslag om hur den nya organisationen för arbetsmarknadsutbildning bör finansieras under första halvåret 1986, dels de förändringar i medelstillelningen som följer av förändringar i verksamheten. Med hänsyn härtill kommer ifrågakvarande anslag inte att utnyttjas.

C. Arbetslivsfrågor

Den pågående omstruktureringen av näringslivet i Bergslagen medför enligt AMS, behov av vissa resursförstärkningar på särskilt utsatta orter i regionen. Styrelsen har därför i skrivelsen den 27 september 1985 föreslagit att sysselsättningen inom Stiftelsen Samhällsföretag skall kunna utökas med 100 000 timmar.

Vidare har AMS föreslagit att särskilda resurser sätts in i anslutning till förestående friställningar vid Avesta AB. För personer med särskilda svårigheter på arbetsmarknaden föreslår AMS en förstärkning av arbetsmarknadsinstitutet (Ami) genom inrättande av ett extra arbetslag i regionen.

Regeringen har den 24 oktober 1985 beslutat om vissa förstärkningar av insatserna för sökande i Bergslags-regionen med särskilda svårigheter på arbetsmarknaden. Därvid har regeringen, med stöd av riksdagens bemyndigande, gett Stiftelsen Samhällsföretag i uppdrag att utöka den skyddade verksamheten på vissa orter inom regionen med motsvarande 100 000 bidragsberättigade arbetsstimmar.

Regeringen har samma dag medgivit att AMS får ta i anspråk 750 000 kr. av utgående reservation den 30 juni 1985 under anslaget C 3. Yrkesinriktad rehabilitering för en tillfällig förstärkning av Ami-organisationen i Kopparbergs län med ytterligare ett arbetslag. Regeringen har också genom beslut den 29 augusti 1985 ställt medel till förfogande för en förstärkning av arbetsförmedlingen i Avesta. Jag räknar också med att AMS vid sin fördelning av medel för sysselsättningskapande åtgärder tar hänsyn till situationen i Bergslagen.

[10] C 4. Särskilda åtgärder för arbetsanpassning och sysselsättning.

Under denna rubrik har på statsbudgeten för innevarande budgetår förts upp ett förslagsanslag av 2 691 714 000 kr. Härav har under anslagsposten Anställning med lönebidrag anvisats 2 550 954 000 kr.

Riksdagen har i anledning av propositionen (1984/85: 125 bil. 7) med förslag om tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1984/85 beslutat (AU 1984/85: 19, rskr 316) om omfattningen av introduktionsbidrag och särskilda lönebidrag under budgetåren 1984/85 och 1985/86. Beslutet innebar ett utökat antal platser med sådana bidrag, dels i Uddevalla-re-

gionen, dels i riket i övrigt. Kostnaderna för utökningen av bidragen, som beräknades till sammanlagt 93,8 milj. kr., skulle på grund av rekvisitionsförfarande m.m. komma att belasta anslaget först under budgetåret 1985/86. Medel anvisades därför inte i samband med beslutet.

Nu bör anslaget tillföras dessa medel. Jag föreslår därför att 93,8 milj. kr. tillförs anslaget C4. Särskilda åtgärder för arbetsanpassning och sysselsättning för budgetåret 1985/86.

I sin skrivelse den 27 september har AMS föreslagit ytterligare utökningar av antalet platser med introduktionsbidrag och särskilt lönebidrag. Enligt AMS behöver antalet platser med introduktionsbidrag öka med 400 till 3 400, bl. a. för att arbetsförmedlingen i samverkan med Samhällsföretag skall kunna öka antalet utplaceringar från Samhällsföretags verkstäder.

Flertalet av dem som placeras med introduktionsbidrag övergår till en anställning med särskilt lönebidrag. AMS har därför förordat en utökning även av antalet platser med särskilt lönebidrag med 1 300. Vidare har styrelsen föreslagit att möjligheten att lämna särskilt lönebidrag för redan anställda skall utökas. AMS har beräknat kostnaden för dessa förstärkningar till 100 milj. kr., men bedömt att medel inte behöver anvisas förrän till budgetåret 1986/87.

För egen del anser jag att antalet platser med introduktionsbidrag bör utökas med 200 för att tillgodose behov av särskilda insatser för svårplacerade arbetshandikappade i Bergslagen.

Jag föreslår vidare att antalet platser med särskilt lönebidrag på 50-procentnivån ökar med 200 till 1 600 platser.

Jag beräknar kostnaden för den utökade bidragsgivningen till ca 17 milj. kr. för andra hälften av budgetåret 1985/86, men bedömer att utgiften kommer att belasta anslaget först under nästa budgetår. Jag avser därför att återkomma med förslag om medel i anslutning till mina förslag i 1986 års budgetproposition.

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att till *Särskilda åtgärder för arbetsanpassning och sysselsättning* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1985/86 anvisa ett förslagsanslag av 93 800 000 kr.

[11] C6. Statsbidrag till offentligt skyddat arbete.

I statsbudgeten för innevarande budgetår har under denna rubrik anvisats ett reservationsanslag av 300 milj. kr.

Över anslaget finansieras den skyddade sysselsättning hos offentliga arbetsgivare som anordnas för socialmedicinskt handikappade som tidigare under lång tid och i flera omgångar har varit sysselsatta i beredskapsarbete i kommunal regi (s. k. T1-arbeten). För budgetåret 1985/86 beräknades behovet av platser till 3 800. Vid en bidragsnivå på 75 % innebär detta sysselsättning för ca 5 000 personer.

AMS framhåller i sin skrivelse den 27 september 1985 att införandet av offentligt skyddat arbete har möjliggjort en mer stabil sysselsättningssituation för de svårplacerade som under långa tider har varit placerade i

beredskapsarbete. Styrelsen har vid en förnyad kartläggning bedömt behovet av platser till 5 300 till en kostnad av 400 milj. kr. för ett helt budgetår. I denna beräkning ingår den sysselsättningsskapande verksamhet som bedrivs i andra former för denna grupp i Västerbottens och Norrbottens län och som inte ingick i underlaget för bedömningen i 1985 års budgetproposition av behovet av platser.

Jag är inte beredd att förorda någon allmän utökning av antalet platser under innevarande budgetår. Däremot bör utrymme skapas på anslaget för ytterligare ca 270 platser i skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare i Västerbottens och Norrbottens län. Jag beräknar att helårskostnaden för detta uppgår till 26 milj. kr. Eftersom dessa anställningar inte kan komma till stånd förrän en stor del av budgetåret har förflutit, beräknar jag behovet för innevarande budgetår till 13 milj. kr. Jag har vid beräkningen av resurser för beredskapsarbeten tagit hänsyn till detta.

Med hänvisning till vad jag har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att till *Statsbidrag till offentligt skyddat arbete* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1985/86 anvisa ett reservationsanslag av 13 000 000 kr.

D. Invandring m. m.

[12] D 1. Statens invandrarverk.

Under denna rubrik har på statsbudgeten för budgetåret 1985/86 anvisats ett förslagsanslag av 59 328 000 kr.

Antalet utlänningar som söker asyl i Sverige har under åren 1984 och 1985 varit väsentligt större än vad som har varit normalt tidigare under 1980-talet. Det totala antalet asylsökande under år 1984 var ca 10 700 personer, inkl. medföljande barn. Omkring 1 500 av dessa har emellertid efter prövning avvisats vid gränsen. Under år 1985 har t. o. m. september ca 9 500 utlänningar, inkl. barn, sökt asyl. Därav har ca 1 500 avvisats vid gränsen.

Det stora antalet asylsökande har medfört en kraftigt ökad arbetsbelastning för statens invandrarverk. Det gäller självfallet den del av verket som svarar för prövning av asylansökningar. Genom verkets nya ansvar för mottagning av asylsökande och flyktingar fr. o. m. den 1 januari 1985 berörs emellertid också andra delar av verket direkt av den ökade tillströmningen av asylsökande. Det är i första hand samordningsbyrån inom vilken huvudansvaret för mottagningen av flyktingar och asylsökande ligger samt administrativa byrån som har fått ökade uppgifter bl. a. som en följd av att flera nya förläggningar har fått öppnas. Även informationsbyråns verksamhet påverkas av det ökade antalet asylsökande.

I syfte att förhindra att ökningen av antalet asylärenden under år 1984 skulle leda till avsevärt längre handläggningstider och därmed också ökade statliga kostnader för bostad och uppehälle åt de asylsökande beviljades invandrarverket på tilläggsbudget I för budgetåret 1984/85 en tillfällig förstärkning med 1 milj. kr. under första halvåret 1985 för handläggning av

tillståndsärenden. Därigenom kunde tillståndsbyrån och registerenheten tillfälligt förstärkas med totalt 14 årsarbetskrafter. Denna förstärkning har tillsammans med vidtagna rationaliseringsåtgärder inom verket medfört att antalet avgjorda ärenden har kunnat ökas väsentligt under första halvåret 1985. Den genomsnittliga handläggningstiden i de ärenden som har avgjorts under samma period har ökat endast marginellt trots den kraftigt ökade ärendemängden. Samtidigt har dock balansen av asylärenden successivt ökat.

Mot bakgrund av att antalet asylsökande även under första halvåret 1985 legat på en väsentligt högre nivå än tidigare har invandrarverket fått möjlighet att behålla den tillfälliga förstärkningen för tillståndsprövningen under andra halvåret 1985. Vidare har verket fått möjlighet att under samma period tillfälligt förstärka de centrala resurserna för mottagande av flyktingar och asylsökande. Detta har skett genom att regeringen den 5 september 1985 har medgivit att verket får överskrida anvisade löne-medel för budgetåret 1985/86 med högst 2 177 000 kr. Totalt får anslagsposten Förvaltningskostnader enligt regeringens beslut överskridas med högst 5 617 000 kr. Därav är 2,5 milj. kr. avsedda för kostnader för en ny telefonväxel som skall installeras under våren 1986. Nuvarande växel har inte varit tillräckligt dimensionerad för att klara den ökade belastning som verket har utsatts för under det senaste året, vilket har lett till betydande problem i verkets telefonservice.

Utvecklingen under åren 1984 och 1985 tyder på att antalet asylsökande även under de närmaste åren torde komma att överstiga vad som har varit normalt tidigare under 1980-talet. Det finns mot denna bakgrund behov av att även mer långsiktigt tillföra invandrarverket en del av de resurser som verket nu tillfälligt disponerar. Jag föreslår därför att verkets resurser för tillståndsprövning på detta sätt förstärks med medel motsvarande tio tjänster fr. o. m. den 1 januari 1986. Härmed skapas bättre förutsättningar för att handläggningstiderna i tillstånds- och avlägsnandeärenden skall kunna bibehållas på en låg nivå. För innevarande budgetår bör verket därutöver tilldelas en fortsatt tillfällig resursförstärkning av sådan storlek att verkets resurser för tillståndsprövning bibehålls på samma nivå som under år 1985. Det innebär att verket temporärt för första halvåret 1986 bör få tillfälliga medel motsvarande fyra tjänster.

För att tillämpningen av utlänningslagstiftningen skall vara effektiv och för att begränsa statens kostnader för uppehälle m. m. för utläningar som får avslag på sina asylansökningar och skall utvisas är det väsentligt att utvisningsbeslut som har vunnit laga kraft kan verkställas snabbt och på ett lämpligt sätt. I detta avseende har vissa problem förekommit under senare tid. Liten erfarenhet hos vissa polismyndigheter av att verkställa utvisningsbeslut kan vara en bidragande orsak till sådana problem. En central samordning och förbättrad information borde kunna underlätta polismyndigheternas arbete på detta område. Med hänsyn till att invandrarverket har en stödjande funktion och att en stor del av kunskapen om aktuella länder och förhållanden redan finns på invandrarverket bör verket svara för denna uppgift. Jag föreslår därför att verket tillförs medel motsvarande en årsarbetskraft för detta ändamål.

Vid den dimensionering av invandrarverkets centrala resurser för flyktingmottagande, som beslutades av riksdagen våren 1984 (prop. 1983/84: 124, Sfu 27, rskr 295) var utgångspunkten att mottagandet skulle omfatta ca 5000 personer per år. Det större antal som nu är aktuellt har ställt mycket stora krav på verkets resurser. Inom samordningsbyrån har i enlighet med anvisningar i budgetpropositionen 1985 resurserna omfördelats från bevakningsarbete till arbete som gäller flyktingmottagningen. Denna omprioritering har varit genomgripande och flertalet av handläggarna på samordningsbyrån har på något sätt involverats i arbetet med att få fram kommunplatser eller i andra delar av flyktingmottagningen. Att få fram kommunplatser kommer också framdeles att kräva betydande arbetsinsatser. Vidare medför det förhållandet att flera mottagningskommuner saknar erfarenhet av flyktingmottagning stora krav på information, rådgivning och uppföljning från invandrarverket. Med hänsyn till att flyktingmottagandet har fått en väsentligt större volym och spridning över landet än vad som tidigare har beräknats föreslår jag att verket fr. o. m. den 1 januari 1986 tillförs medel motsvarande tre årsarbetskrafter för en mer långsiktig förstärkning av samordningsbyrån och informationsbyrån.

Genom det ökade antalet asylsökande har också belastningen på administrativa byrån blivit väsentligt större än vad som beräknades i prop. 1983/84: 124. Särskilt förläggningsverksamheten har blivit mycket omfattande och den kommer även om den kan minskas jämfört med f. n. att ställa större krav än beräknat på invandrarverkets centrala administration. Det är viktigt att ha tillräckliga resurser för personal- och ekonomiadministration för att snabbt kunna anpassa verksamheten till fluktuationer i flyktinginvandringen. Jag föreslår att verkets administrativa byrå förstärks med medel motsvarande fyra årsarbetskrafter fr. o. m. den 1 januari 1986. Jag har därvid räknat med att såväl personal-, ekonomi- som kontorsdriftsektionerna behöver förstärkas. Jag har också räknat med att en förstärkning bör ske av verkets centrala planeringsfunktion.

Mina förslag innebär sammantaget att invandrarverket långsiktigt bör tillföras medel motsvarande 18 årsarbetskrafter fr. o. m. den 1 januari 1986. Därutöver tillförs verket temporärt för första halvåret 1986 vissa tillfälliga medel. Jag förutsätter i detta sammanhang att rationaliseringsarbetet fortgår inom olika delar av verket för att möta de krav som har ställts genom den ökade flyktinginvandringen och för att skapa flexibilitet i verksamheten.

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att till *Statens invandrarverk* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1985/86 anvisa ett förslagsanslag av 1 974 000 kr.

[13] D2. Åtgärder för flyktingar.

Under denna rubrik har på statsbudgeten för budgetåret 1985/86 anvisats ett förslagsanslag av 2 000 000 kr. Från anslaget bekostas övergångsvis den förläggningsverksamhet som AMS under innevarande budgetår fortfarande bedriver för flyktingar och asylsökande som har kommit till Sverige före

år 1985. Förläggningarna skall enligt riksdagens beslut avvecklas successivt av AMS.

Verksamheten för organiserat överförda flyktingar skulle enligt planerna avvecklas i sin helhet under första halvåret 1985. Ett mindre antal flyktingar har dock varit inkvarterade av AMS även under sommaren i avvaktan på att utbildning har kunnat påbörjas. Detta har medfört vissa kostnader som ej har beräknats i budgetpropositionen. Den 1 oktober 1985 var denna verksamhet helt avvecklad.

AMS förläggningar för asylsökande skall avvecklas successivt i takt med att de som vistas på förläggningarna antingen får uppehållstillstånd och utplaceras i en kommun eller får avslag på asylansökningen och utvisas. Till följd av det stora antalet asylsökande under hösten 1984 och den ökade arbetsbelastning detta har inneburit för vissa polismyndigheter, invandrarverket och regeringskansliet har många av de asylsökande som har inkvarterats av AMS på förläggning fått vänta lång tid på beslut i tillståndsärendet. Under våren och sommaren 1985 har dessutom utplaceringen i kommuner av personer som har fått uppehållstillstånd inte kunnat ske i samma takt som uppehållstillstånden har beviljats. Detta har inneburit att många har fått vara kvar på förläggning en relativt lång tid efter det att de har fått uppehållstillstånd. Härigenom har avvecklingen av förläggningarna inte kunnat ske i planerad takt och resursbehovet för innevarande budgetår har blivit väsentligt högre än vad som har beräknats i budgetpropositionen 1985. T. o. m. september var de redovisade kostnaderna på anslaget totalt ca 54 milj. kr., varav ca 43 milj. kr. avsåg inkvartering av asylsökande.

Under de senaste månaderna har ett stort antal flyktingar kunnat utplaceras i kommuner och avvecklingen av förläggningar har gått relativt snabbt. Den 15 augusti fanns fortfarande 18 förläggningar med tillsammans närmare 1 300 personer. Den 1 oktober hade antalet förläggningar minskats till åtta. Antalet inkvarterade personer var 668, varav 200 hade beviljats uppehållstillstånd och väntade på utplacering i en kommun. 372 hade fått ett utvisningsbeslut av invandrarverket och överklagat detta hos regeringen. 58 hade ett regeringsbeslut om utvisning och 38 hade ännu inte fått något beslut från invandrarverket.

AMS räknar med att ytterligare fyra förläggningar skall kunna vara avvecklade i början av november år 1985.

Det är angeläget att även de kvarvarande fyra förläggningarna avvecklas så snart som möjligt. Flertalet av de personer som är inkvarterade på förläggningarna har vistats där i mer än ett år. Flyktingar som finns vid AMS förläggningar och har fått tillstånd prioriteras av invandrarverket vid utplacering i kommuner. Inom regeringskansliet har nyligen handläggaresurserna förstärkts ytterligare varför det bör vara möjligt att i en stor del av ärendena fatta beslut under innevarande år. Komplicerade ärenden kan emellertid ta längre tid och de utlänningar som nyligen har fått ett utvisningsbeslut av invandrarverket och har överklagat beslutet torde knappast kunna få något beslut av regeringen under de närmaste månaderna. En fullständig avveckling av förläggningarna under år 1985 förefaller därför inte vara möjlig.

Från AMS har föreslagits att invandrarverket bör ta över kvarvarande

förläggningar den 1 januari 1986 och svara för avvecklingen av dem. Med hänsyn till bl. a. de konsekvenser det skulle medföra för personalen och de ökade krav en överföring skulle ställa på invandrarverkets redan hårt ansträngda centrala administration är detta enligt min mening mindre lämpligt. Jag kommer också i det följande att lämna förslag som kan komma att ställa krav på att invandrarverket skall öka kapaciteten vid utredningsföreläggningar från årsskiftet. Om invandrarverket skall ta över verksamhet som skall avvecklas från AMS bör det vara i en slutfas av avvecklingen när en överföring inte skulle kräva så omfattande administrativt arbete. Vid årsskiftet kan det fortfarande finnas flera föreläggningar kvar med några hundra asylsökande.

Någon överföring av ansvaret för kvarvarande föreläggningar från AMS till invandrarverket bör således inte ske den 1 januari 1986. Däremot bör andra möjligheter att påskynda avvecklingen av AMS verksamhet prövas. Mot bakgrund av att samtliga föreläggningar som kommer att vara kvar den 1 november 1985 är lägenhetsföreläggningar skulle t. ex. de aktuella föreläggningskommunerna genom sedvanliga överenskommelser med invandrarverket kunna ta över ansvaret för de asylsökande som vistas på föreläggningen trots att beslut ännu inte fattats i tillståndsfrågan. Jag har erfårit att invandrarverket redan haft kontakt med några föreläggningkommuner för att undersöka om det finns några förutsättningar för ett sådant kommunalt omhändertagande på aktuella orter.

Det stora flertalet av de besvärssärenden inom regeringskansliet som gäller asylsökande som vistas på AMS-föreläggning borde kunna avgöras före den 1 mars 1986. Om det till denna tidpunkt inte har varit möjligt att träffa överenskommelse med föreläggningkommunerna om att de tar hand om de asylsökande som är inkvarterade på AMS föreläggningar bör ansvaret för inkvarteringen av dessa asylsökande kunna tas över av invandrarverket.

Som jag tidigare har nämnt har kostnaderna t. o. m. september uppgått till 54 milj. kr. Resursbehovet för tiden fr. o. m. den 1 oktober 1985 är beroende av när regeringen kan fatta beslut i aktuella besvärssärenden, i vilken takt den som får tillstånd kan utplaceras i en kommun och hur snabbt de som har fått utvisningsbeslut av regeringen kan utvisas. Jag uppskattar detta resursbehov till 18 milj. kr.

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att

1. godkänna vad jag har förordat i fråga om avveckling av arbetsmarknadsstyrelsens föreläggningar för utlännningar som sökt asyl i Sverige,
2. till *Åtgärder för flyktingar* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för 1985/86 anvisa ett förslagsanslag av 70 000 000 kr.

Under anslagsposten Bidrag till stiftelsen Invandartidningen har i statsbudgeten för innevarande budgetår under denna rubrik anvisats 4 515 000 kr. Anslagsposten behandlas som ett särskilt reservationsanslag.

Stiftelsen Invandartidningen har hos regeringen hemställt om ytterligare statsbidrag på 125 000 kr. för innevarande budgetår för att bestrida kostnader i samband med flyttning av stiftelsens verksamhet till nya lokaler.

Stiftelsens ekonomi är mycket hårt ansträngd. Flera besparingsåtgärder har vidtagits under de senaste åren. En av dessa åtgärder har varit att flytta stiftelsens verksamhet till nya lokaler och därigenom nedbringa hyreskostnaderna. De kostnader som uppstått i samband med flyttningen finns inte möjlighet att inrymma i budgeten för stiftelsens verksamhet. Stiftelsen Invandartidningens uppgifter inom ramen för samhällsinformationen för invandrare är f. n. föremål för utredning. Utredningsuppdraget kommer att redovisas under hösten 1985. För att undvika nedskärningar i tidningsverksamheten under innevarande budgetår och därmed förändra förutsättningarna för det pågående utredningsarbetet är det enligt min mening angeläget att Stiftelsen Invandartidningen beviljas ett extra bidrag på 125 000 kr. under innevarande budgetår.

Under anslagsposten Informationsverksamhet har i statsbudgeten för innevarande budgetår under denna rubrik anvisats 3 708 000 kr. Anslagsposten behandlas som ett särskilt reservationsanslag.

Från denna anslagspost bekostas statens invandrarverks arbete dels med grundläggande samhällsinformation till nya invandrare, dels påverkans- och samordningsarbete för att öka majoritetsbefolkningens kunskaper om invandring och invandrare.

Det nya systemet för flyktingmottagning och den kraftiga ökningen av antalet asylsökande har inneburit att ett stort antal kommuner utan tidigare erfarenhet av arbete med flyktingar har engagerats som mottagningskommuner. Från kommunerna ställs ökade krav på invandrarverket ifråga om råd och stöd och också medverkan i planeringen och genomförandet av informations- och utbildningsinsatser riktade till kommunernas anställda. Ökade krav ställs också på stöd i kommunernas opinionspåverkande arbete riktat till kommuninvånarna. Jag anser det vara synnerligen angeläget att ytterligare resurser ställs till förfogande för det mycket viktiga arbetet med information och andra opinionspåverkande åtgärder i syfte att lokalt förankra den svenska flyktingpolitiken och underlätta kommunernas arbete med flyktingmottagningen. Verket bör därför tillföras ytterligare resurser under innevarande budgetår för detta arbete. Samtidigt bör också medel ställas till regeringens förfogande för opinionspåverkande åtgärder i flyktingfrågor. Totalt bör 1 milj. kr. anvisas för här angivna ändamål.

Med hänvisning till vad jag anfört hemställer jag att regeringen förestår riksdagen

att till *Åtgärder för invandrare* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1985/86 anvisa ett reservationsanslag av 1 125 000 kr.

Under denna rubrik har på statsbudgeten för budgetåret 1985/86 anvisats ett förslagsanslag av 59 200 000 kr. Över anslaget anvisas medel bl. a. för anordnande och drift av mottagningsförläggningar för flyktingar och utredningsförläggningar för asylsökande samt verksamhet i direkt anslutning till sådana förläggningar.

Invandrarverket driver fr. o. m. den 1 januari 1985 permanenta förläggningar i Flen, Märsta, Alvesta, Moheda och Hallstahammar. Förläggningarna i Flen och Märsta med sammanlagt 300 permanenta platser är enbart avsedda för att ta emot asylsökande. Förläggningarna i Alvesta, Moheda och Hallstahammar, vilka har tagits över från AMS, får utnyttjas för såväl asylsökande som organiserat överförda flyktingar. När invandrarverket tog över dessa förläggningar hade de totalt ca 400 permanenta platser som primärt var avsedda för organiserat överförda flyktingar. Enligt de riktlinjer för flyktingmottagningen som har antagits av riksdagen (prop. 1983/84: 124, SfU 27, rskr 295) bör antalet platser för organiserat överförda flyktingar vid förläggningarna i Alvesta, Moheda och Hallstahammar ha minskats från 400 till 200 senast den 1 juli 1987.

Vid behov får verket också anordna och driva tillfälliga förläggningar för flyktingar och asylsökande eller utöka kapaciteten vid de permanenta förläggningarna. Verket får också svara för annan tillfällig inkvartering av asylsökande i anslutning till inreseorterna.

På utredningsförläggningar tas emot de utlänningar som söker asyl i samband med inresan till Sverige och som inte har bostad ordnad på annat sätt, t. ex. genom en nära anhörig. Under förläggningsvistelsen görs polisens utredning i asylärendet och en planering av i vilken kommun den asylsökande bör erbjudas bostad. Målsättningen är att förläggningsvistelsen skall vara högst fyra veckor. Utplacering i en kommun som invandrarverket har träffat överenskommelse med sker oberoende av om asylärendet är avgjort eller inte.

Dimensioneringen av de permanenta utredningsförläggningarna gjordes med utgångspunkt i det antal utlänningar som t. o. m. år 1983 årligen sökte asyl i samband med inresan. Det ökade antalet asylsökande under år 1985 har medfört att det har blivit nödvändigt för invandrarverket att utöka förläggningskapaciteten väsentligt. Samtidigt har förläggningstiderna som regel blivit avsevärt längre än de fyra veckor som har angivits som målsättning, eftersom det inte har varit möjligt att snabbt få fram det antal kommunplatser som svarar mot det ökade behovet och eftersom det har varit nödvändigt att vid utplaceringen i kommuner prioritera flyktingar som kom under år 1984 och som har varit inkvarterade lång tid på någon av AMS förläggningar.

Den 1 oktober 1985 hade antalet platser vid de permanenta förläggningarna utökats till ca 1 300. Vid samma tidpunkt fanns också drygt 900 platser i tillfälliga utredningsförläggningar som verket har anordnat i Surahammar, Fagersta, Nässjö, Oxelösund, Tyringe och Bocksjön. Vidare har verket inrättat några tillfälliga slussförläggningar där asylsökande inkvarteras i avvaktan på att det finns plats på utredningsförläggningar. I början av

november 1985 öppnar verket ytterligare en utredningsförläggning i Landskrona med ca 200 platser. En ytterligare utökning av förläggningskapaciteten planeras senare under hösten för att tillgodose det aktuella behovet av inkvarteringsplatser.

Utlänningar som inte söker asyl i direkt anslutning till inresan utan först efter en tids vistelse i landet hänvisas f. n. normalt inte till någon utredningsförläggning. Deras ärenden utreds av polismyndigheten i den kommun där de har lämnat in asylansökan och kommunen svarar i enlighet med riktlinjerna i prop. 1983/84: 124 normalt för inkvartering och socialt stöd under väntetiden. Kommunen bör dock enligt dessa riktlinjer i vissa fall kunna vända sig till invandrarverket i syfte att undersöka om verket kan erbjuda inkvartering i förläggning. Bakgrunden till att den som söker asyl först en tid efter inresan enligt gällande riktlinjer normalt inte skall hänvisas till förläggning är bl. a. ett antagande om att den som söker asyl efter en tids vistelse i en kommun oftast har någon form av anknytning till orten.

Det är främst Stockholm och vissa andra kommuner i Stockholmsområdet samt Göteborg, Malmö och Uppsala som får ta emot utlänningar som söker asyl efter en tids vistelse i landet. Som regel har den asylsökande bara vistats en mycket kort tid i kommunen när han söker asyl hos polisen. Vanligen vänder han sig samtidigt till socialförvaltningen i kommunen för att få ekonomisk hjälp och bostad. Erfarenheterna hittills visar att de asylsökande som regel inte har någon nära anhörig i kommunen eller annan stark anknytning dit. Särskilt i Stockholm har det varit svårt att ordna bostäder och många asylsökande har tillfälligt fått placeras på hotell.

Stockholms kommun och vissa andra kommuner som har fått ta emot ett stort antal asylsökande har vänt sig till invandrarverket och begärt att de som söker asyl i kommunen skall tas om hand av verket på utredningsförläggning. Invandrarverket har emellertid hittills endast i mycket begränsad utsträckning kunnat tillgodose kommunernas krav i ett läge när det hela tiden har varit nödvändigt att utöka antalet förläggningsplatser för att klara inkvarteringen av dem som söker asyl i direkt anslutning till inresan.

Enligt min mening finns det flera skäl för att asylsökande som inte har någon egen bostad eller nära familjeanknytning i vistelsekommunen i ökad utsträckning bör inkvarteras på utredningsförläggning under den tid polisens utredning i asylärendet genomförs. Ett skäl är att det skulle minska de problem som finns när det gäller att få fram bostäder i Stockholm och på vissa andra håll och att det skulle ge de aktuella kommunerna väsentligt bättre möjligheter att planera sitt flyktmottagande. Ett annat mycket starkt skäl är att det bör kunna leda till kortare handläggningstider i asylärendena om polisutredningarna görs vid förläggningar där polisens resurser är anpassade till förläggningskapaciteten. I Stockholm och Malmö får f. n. många asylsökande vänta i mer än sex månader innan de hörs av polisen därför att polisens utredningsresurser är hårt belastade till följd av det ökade antalet asylsökande. Det finns ytterligare en aspekt som gäller rättvisan mellan olika flyktingar. F. n. intecknas en stor del av storstadskommunernas mottagningsplatser av dem som söker asyl en tid efter inresan. Det innebär att den som söker asyl vid gränsen har mycket svårt

att efter förläggningsvistelsen få komma till exempelvis Stockholm. Om en större del av de utlänningar som söker asyl efter en kortare tids vistelse i landet tas emot på en förläggning under den första tiden blir förutsättningarna för att komma till en storstad mer oberoende av när och var asylansökningen lämnas in.

Av de skäl som jag här angivit vore det önskvärt om i princip alla asylsökande som saknar bostad och som inte har någon mycket nära anhörig eller har andra särskilda skäl för att bo i en viss kommun kunde inkvarteras av invandrarverket på utredningsförläggningar under den tid polisens utredning genomförs. Det skulle emellertid innebära ett väsentligt ökat behov av förläggningsplatser och ställer också ökade krav på invandrarverket centralt. Med hänsyn till nuvarande situation i fråga om behovet av förläggningsplatser är det knappast möjligt för invandrarverket att i ett kortsiktigt perspektiv kunna ta hand om alla de utlänningar som söker asyl efter inresan och som i princip borde inkvarteras på förläggning under polisens utredning. Den ökade inkvarteringen av asylsökande på utredningsförläggningar bör därför genomföras successivt. Med hänsyn till att problemen vad gäller såväl bostäder som handläggningstider hos polisen är särskilt stora i Stockholm är det angeläget att utlänningar som söker asyl hos polisen i Stockholm och saknar bostad i första hand anvisas plats på förläggning.

Det successivt utökade ansvar för invandrarverket i fråga om inkvartering på utredningsförläggning som jag har föreslagit innebär inte att berörda kommuners ansvar för att ge bistånd till nyanlända asylsökande upphör. Om den asylsökande har någon nära anhörig, t. ex. make/maka eller barn, som är bosatt i kommunen eller om den asylsökande av någon speciell anledning inte kan få sina behov tillgodosedda genom inkvartering på en statlig utredningsförläggning har vistelsekommunen precis samma ansvar som i dag. För asylsökande som skall inkvarteras på utredningsförläggning har kommunen ett ansvar för att ge temporärt bistånd av olika slag till dess att den asylsökande kan tas emot på en förläggning och behoven kan tillgodoses där. Det kan t. ex. behövas tillfällig inkvartering i kommunal regi i avvaktan på att en placering på förläggning kan genomföras.

Som jag nyss har nämnt planerar invandrarverket att under hösten öppna ytterligare utredningsförläggningar för att klara det akuta platsbehov som har uppstått till följd av det ökade antalet asylsökande. Behovet av platser på utredningsförläggningar under år 1986 blir beroende av hur många asylsökande som kommer till Sverige och i vilken takt utplacering i kommunerna kan ske. Bl. a. mot bakgrund av behovet av beredskap och mitt förslag att utlänningar som söker asyl en tid efter inresan i Sverige i ökad utsträckning skall inkvarteras på förläggning, är det sannolikt att de förläggningsplatser som inrättas under år 1985 kommer att behövas under hela den återstående delen av budgetåret 1985/86. Det innebär väsentligt fler förläggningsplatser än vad som kunde förutses före reformens genomförande och därmed avsevärt större resursbehov än vad som beräknades i budgetpropositionen 1985. Det ökade resursbehovet kan beräknas till ca 105 milj. kr.

Förslaget att även de asylsökande som inte söker asyl i samband med

inresan i ökad utsträckning skall hänvisas till en utredningsföreläggning innebär att det också på lång sikt – även om flyktinginvandringen åter skulle minska till den nivå som var normal före år 1984 – behövs fler förläggningsplatser för asylsökande än vad som tidigare har beräknats. Som jag tidigare har redovisat är antalet permanenta förläggningsplatser f. n. 700 varav en del i första hand är avsedda för organiserat överförda flyktingar. Enligt de riktlinjer för flyktingmottagandet som har antagits av riksdagen skall 200 av de platser i Hallstahammar och Alvesta/Moheda som primärt är avsedda för organiserat överförda flyktingar avvecklas till den 1 juli 1987 om inte förutsättningarna helt förändras. Det ökade behovet av platser vid utredningsföreläggningar innebär helt ändrade förutsättningar och någon minskning av det permanenta antalet platser vid föreläggningarna i Alvesta/Moheda eller Hallstahammar bör därför inte ske. Föreläggningen i Alvesta/Moheda som ursprungligen var avsedd att i första hand ta emot organiserat överförda flyktingar har i praktiken blivit en utredningsföreläggning för asylsökande. Den bör nu även i formell mening bli en utredningsföreläggning med en permanent kapacitet för att ta emot 250 asylsökande. Föreläggningen i Hallstahammar bör även framdeles i första hand ta hand om organiserat överförda flyktingar. För detta ändamål krävs minst 150 permanenta platser.

Utöver de permanenta platser som f. n. finns vid föreläggningarna behövs under de närmaste åren ytterligare permanenta platser för asylsökande. Dessa platser kan skapas antingen genom att man permanent utökar kapaciteten vid någon av de befintliga föreläggningarna eller genom att man inrättar en ny permanent föreläggning. Bl. a. för att inte ha alltför många asylsökande på samma ort under lång tid anser jag att en ny utredningsföreläggning bör inrättas. Invandrarverket har föreslagit att den föreläggning som man inom kort kommer att inrätta i Landskrona skall bli permanent. Jag har inget att erinra mot detta förslag. Landskrona är inte minst på grund av närheten till Trelleborg och Malmöregionen lämplig för lokalisering av en ny permanent utredningsföreläggning. Föreläggningen bör ha kapacitet att kunna inkvartera minst 200 asylsökande.

Det förslag som jag har lämnat i fråga om nya utredningsföreläggningar innebär en permanent föreläggningskapacitet under de närmaste åren på ca 900 platser. Om antalet asylsökande skulle minska på ett sådant sätt att det permanenta platsbehovet blir lägre bör självfallet en minskning av den permanenta föreläggningskapaciteten på nytt aktualiseras.

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att

1. godkänna de riktlinjer som jag har förordat i fråga om mottagning på utredningsföreläggningar för asylsökande,
2. till *Överföring och mottagning av flyktingar m. m.* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1985/86 anvisa ett förslagsanslag av 105 000 000 kr.

Under denna rubrik har på statsbudgeten för budgetåret 1985/86 anvisats ett förslagsanslag av 443 000 000 kr.

Ökningen av antalet asylsökande under det senaste året medför ett ökat resursbehov under innevarande budgetår för ersättning till kommuner enligt förordningen (1984:683) om statlig ersättning för mottagande av flyktingar och vissa andra utlänningar. Det gäller såväl ersättningen från länsstyrelserna för ekonomiskt bistånd m. m. som schablonersättningarna från invandrarverket till kommuner som har träffat överenskommelse om mottagande av flyktingar och ersättningarna till landstingskommuner för sjukvårdskostnader.

Det ökade resursbehovet för ersättning från länsstyrelserna för ekonomisk hjälp kan uppskattas till ca 80 milj. kr. Vad gäller denna ersättning vill jag i detta sammanhang också anmäla att en mindre förändring av reglerna i den aktuella förordningen bör göras så att intentionerna i fråga om hur lång tid staten skall svara för socialbidragskostnaderna helt uppfylls. Enligt förordningen har kommunerna rätt till ersättning för ekonomisk hjälp som har lämnats under det kalenderår då uppehållstillstånd första gången beviljades en flykting och de därpå följande tre kalenderåren. Avsikten med bestämmelsen är att kommunen skall vara garanterad ersättning för faktiska kostnader under flyktingarnas första tid i Sverige. Vad gäller vissa flyktingar har dock inte bestämmelsen i förordningen fått avsedd effekt. Det gäller flyktingar som före inresan i Sverige har ansökt om uppehållstillstånd här och fått detta beviljat men inte har fått utresetillstånd från vistelselandet förrän efter ett eller flera år. För att inte kommuner som tagit emot sådana flyktingar skall missgynnas bör reglerna ändras så att en statlig ersättning utgår under det år flyktingen kommer till Sverige och de därpå följande tre åren, i de fall uppehållstillstånd har beviljats innan flyktingen kommit till Sverige.

Från länsstyrelserna utgår inte bara ersättning för ekonomisk hjälp utan också ersättning för vissa vårdkostnader för barn som har kommit till Sverige utan egna vårdnadshavare. Sådan ersättning betalas ut kalendersårsvis i efterskott och redovisas i likhet med socialbidragskostnaderna individuellt för varje person. Den vanligaste formen av vård för dessa barn är vård i familjehem. Statsbidragskonstruktionen är för detta ändamål enkel eftersom dessa kostnader normalt kan redovisas för varje individ. För vissa barn kan emellertid någon form av kollektiv placering vara ett lämpligt alternativ och detta kan kräva särskilda anordningar i fråga om personal, lokaler m. m. Invandrarverket har haft kontakter med vissa kommuner om särskilt anordnade kollektiva lösningar för vården av minderåriga barn. I dessa fall kan dock nuvarande regler med ersättning från länsstyrelsen ibland vara ett problem eftersom de inte är anpassade till kollektiva lösningar. Jag föreslår mot denna bakgrund att invandrarverket – på samma sätt som f. n. gäller i fråga om kollektiva genomgångsbostäder för asylsökande – skall kunna ersätta kostnaderna i särskild ordning efter överenskommelse med kommunen i stället för att kostnaderna skall redo-

visas per individ och ersättas av länsstyrelsen. Mitt förslag medför inga ökade kostnader utan det är bara fråga om en förändrad administration.

Möjligheterna för invandrarverket att i särskild ordning ersätta inkvartering av asylsökande i genomgångsbostäder har utnyttjats mer än beräknat under innevarande budgetår till följd av det ökade antalet asylsökande. Det ökade resursbehovet uppskattas till 10 milj. kr.

Även i fråga om vissa andra kostnader som normalt ersätts av länsstyrelsen inom ramen för den ersättning som lämnas för ekonomisk hjälp kan det i vissa fall vara lämpligt och mera rationellt att ersättning i stället betalas ut i särskild ordning. Invandrarverket bör därför vid behov kunna bemyndigas att efter särskild överenskommelse ersätta kostnader som eljest skulle ersättas av länsstyrelsen med stöd av förordningen (1984: 683) om statlig ersättning för mottagande av flyktingar och vissa andra utläningar. Jag vill i detta sammanhang för riksdagen redovisa att regeringen i juni 1985 har beslutat om bidrag i särskild ordning till Stockholms kommun för vissa kostnader för tandvård för flyktingar och asylsökande vilka annars skulle ha ersatts av länsstyrelsen.

Schablonersättningarna till kommuner som har träffat överenskommelse med invandrarverket om mottagande av flyktingar och asylsökande fastställs årligen av regeringen efter överläggningar med Svenska kommunförbundet. Sådana överläggningar har nyligen slutförts. För år 1986 kommer följande belopp att gälla:

	Asylsökande	Flyktingar
Barn under 16 år	10 500 kr	26 300 (20 000 kr)
Övriga	6 300 kr	12 600 (10 500 kr)

De inom parentes angivna beloppen avser schablonersättning för en flykting när schablonersättning avseende väntetiden har lämnats till samma kommun.

Höjningarna av schablonersättningarna fr. o. m. den 1 januari 1986 och det större antalet asylsökande än beräknat som utplaceras i kommuner under budgetåret 1985/86 medför ett ökat resursbehov på ca 70 milj. kr. för schablonersättningar jämfört med vad som har beräknats i budgetpropositionen 1985.

För särskilda bidrag till kommunen har tidigare anvisats 6 milj. kr. Sådana bidrag är i första hand bl. a. avsedda för uppbyggnad av kompetens i mottagningskommuner som tidigare inte har tagit emot flyktingar. Under år 1985 har väsentligt fler nya kommuner än beräknat engagerats i flyktingmottagande. Ramen för särskilda bidrag från invandrarverket till kommuner bör mot denna bakgrund höjas med 2 milj. kr.

Vad gäller ersättning till landstingskommuner för hälso- och sjukvård har invandrarverket i en skrivelse den 23 september 1985 föreslagit vissa regeländringar grundade på erfarenheterna hittills av de regler som började gälla den 1 januari 1985. De förändringar som har föreslagits kräver endast i begränsad utsträckning beslut av riksdagen och övervägs f. n. inom regeringskansliet. Ett av förslagen, som enligt min mening bör genomföras redan fr. o. m. den 1 januari 1986, bör emellertid föreläggas riksdagen

eftersom det innebär en viss utvidgning av det statliga kostnadsansvaret jämfört med vad riksdagen har beslutat med anledning av prop. 1983/84: 124.

F. n. har sjukvårdshuvudmännen rätt till ersättning för varaktig vård på sjukhus eller annan vårdinstitution av organiserat överförda flyktingar. Bakgrunden till denna bestämmelse är att Sverige inom ramen för flyktingkvoten varje år normalt tar emot ett antal sjuka och handikappade flyktingar som behöver långvarig särskild vård på institution och att det inte är rimligt att det enskilda landstinget skall stå för dessa kostnader, som i många fall kan vara betydande. Under år 1985 har det också kommit ett antal asylsökande till Sverige som är gravt handikappade på grund av krigsskador eller sjukdomar och som kräver lika omfattande vårdinsatser som de nämnda kvotflyktingarna. För dessa personer kan landstingen f. n. inte få någon ersättning sedan de har fått uppehållstillstånd. Detta kan innebära problem vid planering av lämplig vårdform.

Det är enligt min mening önskvärt att samma regler gäller i fråga om ersättning för varaktig vård för flyktingar som har kommit till Sverige på egen hand och flyktingar som är organiserat överförda hit. Vilka kostnader som mitt förslag medför är beroende av hur många flyktingar med allvarliga handikapp som kommer hit på egen hand. Jag räknar med en årskostnad på ca 1–2 milj. kr. under de närmaste åren. Totalt räknar jag med ett ökat resursbehov på ca 7 milj. kr. för ersättning för sjukvårdskostnader under budgetåret 1985/86 jämfört med vad som har beräknats i budgetpropositionen. Huvuddelen av dessa kostnader är enbart en följd av att antalet asylsökande har ökat.

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att

1. godkänna vad jag har förordat i fråga om ersättning till kommuner och landstingskommuner för mottagande av flyktingar och asylsökande
2. till *Ersättning till kommunerna för åtgärder för flyktingar m. m.* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1985/86 anvisa ett förslagsanslag av 169 000 000 kr.

Bostadsdepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 31 oktober 1985

Föredragande: statsrådet Dahl

Anmälan till tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1985/86.

Elfte huvudtiteln

B. Bostadsförsörjning m. m.

[1] B 1. Bostadsstyrelsen.

Under denna rubrik har i statsbudgeten för budgetåret 1985/86 anvisats ett förslagsanslag av 57 970 000 kr.

I beslut den 30 augusti 1984 har regeringen gett bostadsstyrelsen i uppdrag att utarbeta ändrade rutiner för utbetalning av räntebidrag, s. k. nettoavisering. Genomförande av nettoavisering beräknas medföra betydande besparingar för staten. Den nya ordningen kommer även att medföra en större säkerhet vid beräkningen av räntebidrag.

Bostadsstyrelsens arbete med att förändra rutinerna har bedrivits plan- enligt och den första etappen som omfattar nettoavisering av nya lån har avslutats. Under budgetåret 1985/86 skall man i en andra etapp införa nettoavisering av lånekostnaderna för lånen i lånestocken.

Riksdagen har hittills i enlighet med regeringens förslag i prop. 1984/85: 100 bil. 13 och prop. 1984/85: 101 bil. 6 anvisat sammanlagt 2 900 000 kr. för projektet (BoU 1984/85: 14, rskr 231).

I skrivelse till regeringen den 22 augusti 1985 har bostadsstyrelsen hemställt om ytterligare 2 515 000 kr. för projektets sista del. Bostadsstyrelsen anför att den ursprungliga bedömningen av kostnaderna för projektets andra etapp har varit realistisk. Genomförandet av den första etappen har visat att hela behovet av tekniska insatser för ett system av aktuell typ ligger på drygt den dubbla nivån mot vad som ursprungligen bedömdes. Det är i första hand medelsbehovet för konsultinsatser som är större än man tidigare hade beräknat.

Det framgår av bostadsstyrelsens nu aktuella beräkningar att projektet trots den redovisade ökade kostnaden kommer att ge positiv avkastning redan under innevarande budgetår. Det är därför angeläget att det återstående arbetet med att genomföra de nya rutinerna kan bedrivas enligt planerna. Jag beräknar medelsbehovet till 2 000 000 kr.

Regeringen beslutade den 15 december 1983 i enlighet med vad som

anförts i prop. 1983/84: 40 bil. 9 (s. 88) om tillfälliga medel till bostadsstyrelsen för utredning av förmerna för en utvidgad kostnadsuppföljning och för stickprovskontroller av kostnader för ombyggnad. En arbetsgrupp inom bostadsstyrelsen har utfört granskningar och bedömt resultaten av dessa. I enlighet med regeringens beslut har bostadsstyrelsen också i en rapport Stickprovskontroll och specialkontroll av ombyggnadskostnader i bostadslåneärenden, daterad den 28 juni 1985, redovisat slutresultatet av utredningen.

I skrivelse den 12 augusti 1985 anför bostadsstyrelsen bl. a. att det i en stor andel av ansökningarna har uppgetts för höga kostnader och att detta i många fall har lett till felaktigt utbetalda lån och bidrag.

Bostadsstyrelsen hemställer bl. a. om 800 000 kr. i särskilda medel för att granska kostnaderna i ett urval av ärenden som har fått slutligt beslut om bostadslån för ombyggnad under det första halvåret 1985. En sådan granskning skulle enligt bostadsstyrelsens uppfattning kunna visa vilken effekt vissa ändringar i föreskrifterna för ombyggnadslån kan ha haft på överensstämmelsen mellan de uppgivna och de verkliga kostnaderna.

För egen del anser jag det inte motiverat att anvisa särskilda medel till kostnaderna för en sådan kontroll.

Bostadsstyrelsen hemställer också att 5 000 000 kr. ställs till styrelsens förfogande för granskning av alla ärenden som har fått slutligt beslut om ombyggnadslån under år 1983. Syftet är att återkräva för mycket utbetalda lån och räntebidrag. En granskning av 1983 års samtliga ärenden skulle enligt bostadsstyrelsens bedömning komma att ge en besparing för staten på ca 85 000 000 kr.

Jag delar bostadsstyrelsens bedömning av vikten av en noggrann kostnadskontroll. Utgångspunkten måste dock vara att en sådan kontroll i fortsättningen skall ingå som en del i bostadsverkets normala verksamhet. Bostadsstyrelsen anför att man i dag dock inte har vare sig resurser eller kompetens för att kunna företa de nödvändiga kontrollerna, men att man avser att inom ramen för den fortlöpande kursverksamheten inom bostadsverket ta upp erfarenheter från granskningsverksamheten. Det behövs emellertid också särskild utbildning i bokföring och redovisning.

Även jag anser att bostadsstyrelsen i ett inledande skede behöver särskilda medel för att genomföra en fortsatt kostnadskontroll. Jag beräknar medelsbehovet till 3 000 000 kr. Hälften av detta belopp 1 500 000 kr., bör anvisas för innevarande budgetår och 1 500 000 kr för budgetåret 1986/87.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Bostadsstyrelsen* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1985/86 anvisa ett förslagsanslag av 3 500 000 kr.

Industridepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 31 oktober 1985

Föredragande: statsrådet Dahl

Anmälan till tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1985/86

Tolfte huvudtiteln

B. Industri m. m.

[1] Ändring av 5 § lagen (1980: 1097) om Svenska skeppshypotekskassan

Svenska skeppshypotekskassans verksamhet regleras genom lagen (1980: 1097) om Svenska skeppshypotekskassan. Kassans ändamål är att medverka vid finansiering av rederiverksamhet här i riket genom att lämna lån huvudsakligen av långfristig karaktär eller ikläda sig garanti för sådana lån. Staten har ställt 167 milj. kr. till förfogande såsom garantifond för kassans verksamhet. Garantifonden utgörs av garantiförbindelser utfärdade av riksgäldskontoret.

I skrivelse den 12 mars 1985 har kassan anhållit att lagen ändras, så att det finns möjligheter att belåna fartyg som är högst 20 år gamla mot f. n. högst 15 år. Kassan har framhållit att ändringen skulle innebära förbättrade möjligheter för belåning av inköpt begagnat tonnage. Samtidigt innebär ändringen enligt kassans mening inte någon förändring av kassans säkerhetsmarginaler.

Fullmäktige i riksbanken, bankinspektionen och Svenska bankföreningen som avgett yttranden har inte haft något att invända mot förändringen.

Med hänsyn till att den föreslagna förändringen inte avses innebära någon förändring av säkerheten för kassan lämnade krediter föreslår jag att lagen ändras så som kassan föreslagit.

Med anledning av vad jag har anfört har inom industridepartementet upprättats förslag till lag om ändring av lagen (1980: 1097) om Svenska skeppshypotekskassan. Lagförslaget bör fogas till detta ärende som *bilaga 7.1*.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att anta förslaget till lag om ändring i lagen (1980: 1097) om Svenska skeppshypotekskassan.

C. Regional utveckling

[2] C 9. Lokaliseringsbidrag m. m. i Uddevallaregionen

Något anslag för detta ändamål finns inte upptaget i statsbudgeten för budgetåret 1985/86.

Riksdagen beslöt våren 1985 (prop. 1984/85: 125 bil. 9, AU 13, rskr 354) att lokaliseringsbidrag i Lysekils, Munkedals och Uddevalla kommuner skall kunna lämnas med högst 30% av den del av de totala utgifterna som avser byggnader, markanläggningar, maskiner och andra inventarier. Regeringen har senare beslutat att även offertstöd i nämnda kommuner får lämnas med högst 30% av de totala utgifterna för åtgärden. I övrigt tillämpas för regionalpolitiskt stöd i dessa kommuner samma regler som gäller för orter och kommuner som regeringen utpekar skall tillfälligt komma i fråga för regionalpolitiskt stöd. Ansökningar om stöd skall lämnas in till vederbörande myndighet före utgången av år 1986.

Bakgrunden till besluten är nödvändigheten av att stimulera nyetablering av företag och expansion i det befintliga näringslivet i regionen, eftersom nedläggningen av Uddevallavarvet kommer att få stora effekter på sysselsättningen.

För att de särskilda regionalpolitiska åtgärderna som beslutats för Uddevallaregionen inte skall försämra möjligheterna att lämna regionalpolitiskt stöd i andra delar av landet anvisade riksdagen medel för dessa över särskilda anslag på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1984/85: C 9. Lokaliseringsbidrag m. m. i Uddevallaregionen och C 10. Lokaliseringslån i Uddevallaregionen.

Regeringen har beviljat Volvo Personvagnar AB lokaliseringsbidrag med 240 milj. kr. för att bolaget skall etablera en bilfabrik i Uddevalla. Denna beräknas sysselsätta 1 200 personer. Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har som mål att minst 1 000 nya arbetstillfällen härutöver skall komma till stånd i små och medelstora företag med hjälp av det regionalpolitiska stödet.

Vid statsrådet R. Carlssons anmälan till tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1984/85 framförde han att, om de medel som riksdagen anvisat inte är tillräckliga för framtida behov, han avsåg att återkomma till regeringen och föreslå att den begär att riksdagen anslår ytterligare medel.

Riksdagen anvisade ett reservationsanslag om 225 milj. kr. för Lokaliseringsbidrag m. m. i Uddevallaregionen. Nu tillgängliga uppgifter tyder på att medelsbehovet för de ändamål vartill medel anvisas över detta anslag kommer att uppgå till ytterligare ca 125 milj. kr., varav 30 milj. kr. till offertstöd.

Med hänvisning till vad jag har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att till *Lokaliseringsbidrag m. m. i Uddevallaregionen* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1985/86 anvisa ett reservationsanslag av 125 000 000 kr.

Prop. 1985/86: 25 [3] C 10. Lokaliseringslån i Uddevallaregionen

Något anslag för detta ändamål finns inte upptaget i statsbudgeten för budgetåret 1985/86.

Riksdagen anvisade ett reservationsanslag av 25 milj. kr. för Lokaliseringslån i Uddevallaregionen på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1984/85.

Med hänvisning till vad jag tidigare anfört under C 9. Lokaliseringsbidrag m. m. i Uddevallaregionen och till nu tillgängliga uppgifter beräknar jag medelsbehovet för lokaliseringlån till ytterligare 25 milj. kr.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Lokaliseringslån i Uddevallaregionen* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1985/86 anvisa ett reservationsanslag av 25 000 000 kr.

D. Mineralförsörjning m. m.

[4] D 1. Sveriges geologiska undersökning: Geologisk kartering m. m.

Under denna rubrik har i statsbudgeten för budgetåret 1985/86 anvisats ett reservationsanslag av 68 650 000 kr.

Den omorganisation av Sveriges geologiska undersökning (SGU) som genomfördes den 1 juli 1982 innebar bl. a. att en del av verksamheten vid statens industriverks mineralbyrå i Stockholm överfördes till SGU i Uppsala. De tjänster vid industriverket som berördes omstationerades till Uppsala den 1 januari 1983. Till de tjänstemän som vid tjänsternas flyttning inte fått ny bostad i Uppsala utgick under en sexmånadersperiod vissa avtalsenliga förmåner, bl. a. reseersättning och traktamente.

SGU har i skrivelse den 27 augusti 1984 hemställt om särskilda medel för att täcka dessa extra kostnader. Medelsbehovet för detta ändamål är 161 000 kr.

I likhet med SGU anser jag att dessa medel bör anvisas under innevarande budgetår.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Sveriges geologiska undersökning: Geologisk kartering m. m.* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1985/86 anvisa ett reservationsanslag av 161 000 kr.

E. Energi

[5] Djupgasprojektet i Siljansringen

Statens vattenfallsverk har i en skrivelse till regeringen den 16 september 1985 hemställt om medgivande att träffa avtal med svenska finansiärer om samverkan i gemensamma bolag för undersökning av förekomsten av abiogen djupgas i Siljansområdet m. m. samt om medgivande att förvärva andelar resp. aktier i bolagen.

Regeringen har bemyndigats att under vissa förutsättningar besluta om bildande av bolag inom statens vattenfallsverks verksamhetsområde. Bemyndigandet gäller endast bolag inom ramen för vattenfallsverkets uppgifter eller med nära anknytning till dessa (prop. 1981/82: 125 bil. 9, NU 53, rskr 405). Bemyndigandet har vidare begränsats till att inte gälla större bolagsbildningar (prop. 1982/83: 25 bil. 7, NU 15, rskr 116).

Jag anser att den av vattenfallsverket föreslagna bolagsbildningen är av sådan karaktär att den bör underställas riksdagens prövning.

Bakgrund

Olje- och gasprospektering världen över grundas i dag på den biologiska ursprungsteorin, som innebär att växter och djur begravda i sedimentära bergarter under inverkan av tryck och temperatur omvandlas till petroleumprodukter. Sveriges berggrund består till helt övervägande del av kristallina urbergarter som enligt nämnda teori inte har förutsättningar för förekomst av olja eller gas.

Statens vattenfallsverk har under de senaste två åren undersökt förutsättningarna för förekomsten av abiogen (icke-biologisk) djupgas i Siljansområdet. Anledningen till att sådan skulle kunna förekomma är ett mycket stort meteoritnedslag i området som kan ha skapat speciellt gynnsamma förutsättningar för en ansamling av stora volymer abiogen gas. Bakomliggande teori är emellertid ännu ej bekräftad och föremål för stor oenighet bland vetenskapliga och professionella bedömare. Projektet är därför behäftat med stora risker vilka sträcker sig utöver de risker som finns vid reguljär prospekteringsverksamhet.

Verket har i ett förberedande utredningsarbete lagt ned ca 15 milj. kr. och kommit till slutsatsen att nästa steg bör vara att borra ett djuphål ner till 3–5 km. Som förberedelse för borrning har i detta steg under våren och sommaren 1985 ytterligare 15 milj. kr. lagts ned för erforderlig planering och upphandlingsförberedelse samt geofysiska och geokemiska undersökningar. Dessa undersökningar har enligt verket ytterligare styrkt indicierna om kolväten i området. Borrstart beräknas till juni 1986, innebärande att en utvärdering av prospekteringsarbetet kan föreligga till sommaren 1987.

Det totala finansieringsbehovet inkl. kostnaderna för hittills utfört förundersökningsarbete bedöms av verket uppgå till ca 150 milj. kr., varav ca 52 milj. kr. tillskjuts via statens vattenfallsverk.

Gas Research Institute (GRI), ett forskningsinstitut som finansieras av gasindustrin i USA, har förklarat sig berett att bidra till vattenfallsverkets kostnader för projektet med ca 22 milj. kr.

Statens vattenfallsverk

Vattenfallsverket har till skrivelsen den 16 september 1985 fogat en detaljerad beskrivning av förutsättningarna för projektet.

För genomförandet avser verket att bilda två bolag; dels ett kommanditbolag med firma Dala Djupgas Provborrningar KB, dels ett aktiebolag med firma Dala Djupgas Produktions AB. Avsikten är att vattenfallsverket,

som har ansökt om rätt – enligt lagen (1974: 890) om vissa mineralfyndigheter (minerallagen) – till undersökning (undersökningskoncession) samt företrädesrätt till bearbetning av eventuell kolvätefyndighet inom området, skall överlåta sina rättigheter enligt minerallagen till kommanditbolaget. Detta bolag skall, med verket som operatör, genomföra prospekteringsarbetet. Under denna tid skall aktiebolaget ha en begränsad verksamhet. När provborrningarna är avslutade säljer Dala Djuggas Provboringar KB samtliga rättigheter enligt minerallagen till Dala Djuggas Produktions AB.

Denna samverkan i gemensamma bolag avses vara reglerad mellan staten genom vattenfallsverket och övriga parter i ett konsortialavtal. Ett förslag till avtalstext med tillhörande bolagsavtal och bolagsordning för resp. bolag har utarbetats av verket och fogats till skrivelsen. Avsikten med konsortialavtalet är att bl. a. skapa samma ägarstruktur i de båda bolagen för att därigenom säkerställa kontinuiteten i arbetena och stabiliteten i bolagen. Så länge båda bolagen består, kommer varje andel i projektet att bestå av en andel i kommanditbolaget samt en skyldighet att teckna aktier i aktiebolaget och omvänt.

Kommanditbolaget skall enligt avtalen ha ett insatskapital på 149 500 000 kr. Insatskapitalet fördelas på 115 andelar på vardera 1 300 000 kr. Statens vattenfallsverk tillskjuter vid bolagets bildande 52 000 000 kr., dvs. 40 andelar. Statens vattenfallsverk är komplementär och således obegränsat ansvarig för bolagets förpliktelser. Övriga delägare, som får tillskjuta en eller flera andelar, svarar för bolagets förpliktelser med sin insats. Vattenfallsverket kommer enligt konsortialavtalet och kommanditbolagsavtalet att tillförsäkras ett dominerande inflytande i kommanditbolaget, vilket motiveras av statens ställning som komplementär. Bolagets angelägenheter avses handhas på bolagsstämma där delägarna har rösträtt i förhållande till sina andelar, varvid varje hel andel som staten tillskjutit berättigar till två röster och varje hel andel som kommanditdelägarna tillskjutit berättigar till en röst.

Aktiekapitalet i aktiebolaget skall uppgå till 100 000 kr., fördelat på 1 000 aktier. Aktierna emitteras för 120 kr. per styck. Överkursen avsätts till en reservfond. Aktiekapitalet fördelas på 550 A-aktier, som tecknas av staten, och 450 B-aktier, som tecknas av övriga parter i projektet. Enligt den föreslagna bolagsordningen skall varje aktie av serie A ha ett röstvärde av tio röster och varje aktie av serie B ett röstvärde av en röst.

Avtalen har ingåtts under förutsättning av statsmakternas godkännande och avses gälla till utgången av år 1989.

Statens vattenfallsverk hemställer om medgivande att träffa avtal med svenska finansärer, enligt villkoren i konsortialavtalet med bilagor, om samverkan i gemensamma bolag för undersökning av förekomster av gas vid Siljansringen samt om produktion av sådan gas i vad staten genom avtal ikläder sig ekonomiska förpliktelser. Verket hemställer också om medgivande att förvärva andelar och aktier i Dala Djuggas Provboringar Kommanditbolag resp. Dala Djuggas Produktions Aktiebolag.

Föredragandens överväganden

Jag finner, i likhet med flertalet bedömare, att Djupgasprojektet är av högriskkaraktär. Jag anser emellertid att vattenfallsverkets undersökningar kan vara ett värdefullt inslag i vårt arbete med att hitta alternativa inhemska energikällor för framtiden. Under förutsättning att verkets finansiella åtaganden inte utökas, dvs. att vattenfallsverkets insats i projektet inte blir större än redan satsade 30 milj. kr., har jag ingen invändning mot att statens vattenfallsverk går vidare med projektet och bjuder in svenska finansiärer att delta.

Jag förordar därför att regeringen inhämtar riksdagens bemyndigande att medge att verket deltar i bildande av bolag för prospektering och utvinning av djupgas. Jag återkommer härtill i min hemställan under punkten E 11. Statens vattenfallsverk: Kraftstationer m. m.

[6] Övriga gasfrågor

Jag kommer under denna punkt att ta upp dels frågor i anslutning till konsortialavtalet den 26 oktober 1983 mellan staten, Sydkraft AB och kommunala intressenter angående det s. k. Sydgasprojektet, dels frågan om beredskapslagring.

Sydgasprojektet

Sydgas AB har i skrivelse den 23 september 1985 redogjort för statens åtaganden beträffande Sydgas resultat- och finansieringsbehov. Bolaget anmäler att resultatåtgång formellt kommer att begäras av delägarna i relation till deras aktieinnehav.

Sydgas anmäler i skrivelsen behov av finansieringsmedel avseende år 1986. För upplåning erfordras delägarnas borgen. En begäran om sådan delägarborgen kommer därför att tillställas delägarna under år 1986.

I konsortialavtalet den 26 oktober 1983 förutsätts bl. a. att nyttjanderättsavgifter för av Sydgas AB utnyttjad stamledning som ägs av Swedegas AB skall utgå först fr. o. m. det elfte avtalsåret. Denna bestämmelse i konsortialavtalet överförs till avtalen mellan Swedegas AB och Sydgas AB genom tillägg till det särskilda transportavtalet av den 18 juni 1981.

I skrivelse den 24 september 1985 framhåller statens vattenfallsverk att eftersom Swedegas AB enligt transportavtalet ej upptar några intäkter för Sydgas AB:s utnyttjande av stamledningen förrän från år 1995, kommer Swedegas AB, om inga åtgärder vidtas, att redovisa driftunderskott under denna tid. Verket hemställer därför i skrivelsen om tillstånd att med driftmedel täcka de underskott som kan komma att uppstå hos Swedegas AB enligt gällande konsortialavtal om Sydgas AB och att lämna en utfästelse härom till Swedegas AB. Som ett villkor för utfästelsen anges att vattenfallsverket erhåller återbetalning av utlagda medel inkl. ränta när nyttjanderättsavgifter börjar utgå från Sydgas AB.

För egen del kan jag vad gäller Sydgas AB:s skrivelse konstatera att de föreslagna formerna för delägarnas fullgörande av sina åtaganden står i

överensstämmelse med punkt 7.3 i det av staten godkända konsortialavtalet av den 26 oktober 1983. I avtalet stadgas bl. a. att behov av ytterligare driftmedel i första hand skall täckas genom extern upplåning mot delägarborgen. I prop. 1983/84: 47 om vissa naturgasfrågor framhålls att för statens del kan en sådan garanti ställas inom ramen för den år 1975 införda garantin för utvinning av olja, naturgas och kol. Jag anser det lämpligt att använda denna garanti i nu aktuellt sammanhang. Jag förordar att regeringen ger riksdagen till känna att regeringen avser använda 1975 års garantiram vid finansiering av statens del av resultatunderskottet i Sydgas 1-projektet. Beträffande statens vattenfallsverks skrivelse vill jag anföra att det ankommer på regeringen att besluta i frågan om hur verket skall täcka uppkomna underskott i Swedegas AB.

Beredskapslagring

Riksdagen antog våren 1985 den lag (1985: 635) om försörjningsberedskap på naturgasområdet som regeringen föreslagit i propositionen om försörjningsberedskap på naturgasområdet (1984/85: 172, FöU 13, rskr 390). Vid samma tillfälle godkände riksdagen också de riktlinjer för försörjningsberedskapen som regeringen förordat i samma proposition. Lagen träder i kraft den 1 januari 1986 och skyldigheten att vidta beredskapsåtgärder gäller fr. o. m. lagringsåret 1986/87. Lagen kommer vid ikraftträdandet att vara tillämplig på naturgasförbrukning inom det s. k. Sydgasprojektet.

Den lösning av beredskapsfrågan som nu föreligger är av provisorisk karaktär, vilket också framhålls i prop. 1984/85: 172. I propositionen förutskickades fortsatta överväganden, bl. a. med sikte på åtgärder för att utjämna kostnaderna för de naturgaskonsumenter som t. v. undantas från krav på beredskapsåtgärder och övriga förbrukare av naturgas. Försvarsutskottet uttalade i sitt betänkande över propositionen, liksom näringsutskottet i sitt yttrande till försvarsutskottet, att det är angeläget att en sådan utjämning sker. Utskottet menade att regeringen kunde väntas återkomma i frågan till riksdagen innan lagen om försörjningsberedskap på naturgasområdet trätt i kraft, dvs. före den 1 januari 1986. Riksdagen hade ingen erinran.

Inom industridepartementet bereds f. n. olika frågor med syfte att finna en mer permanent lösning på beredskapsfrågan inom naturgasområdet. I anslutning härtill utförs bl. a. vissa tekniska utredningar inom Swedegas och Sydgas. En redovisning av detta arbete kan lämnas först i 1986 års budgetproposition. Den av riksdagen berörda frågeställningen hänger intimt samman med den mer långsiktiga lösningen och jag har därför funnit det lämpligt att avvakta med ett ställningstagande till dess.

- Jag hemställer att regeringen ger riksdagen till känna vad jag anfört om
1. användning av 1975 års garantiram för utvinning m. m. av olja, naturgas eller kol,
  2. beredskapslagringsfrågan.

I statsbudgeten för innevarande budgetår har under denna rubrik anvisats ett reservationsanslag av 2 453 milj. kr. (prop. 1984/85: 120, NU 30, rskr 362). För innevarande budgetår är den ingående reservationen 1 096 milj. kr.

I regleringsbrev för budgetåret 1985/86 har vattenfallsverket medgetts en investeringsram om 2 793 milj. kr. Härtill kommer 48,8 milj. kr. som vid budgetårets ingång inte har förbrukats av medel som har anvisats över finansfullmakten under tidigare budgetår.

Statens vattenfallsverk

I skrivelse den 11 mars 1985 har statens vattenfallsverk hemställt om medel för att bygga *likströmsförbindelser mellan Sverige och Finland samt mellan svenska fastlandet och Gotland*.

Samkörning mellan Sverige och Finland sker f. n. via 400 kV växelströmsledning som på svensk sida utgår från Luleälsområdet. Kapaciteten uppgår till ca 700 MW och utnyttjas för tillfälliga kraftutbyten.

Ett avtal har träffats mellan statens vattenfallsverk och det finska kraftföretaget Imatran Voima Oy om ett utökat kraftsamarbete som baseras på långsiktiga fasta kraftleveranser. Sverige kommer att exportera kraft med start år 1988, medan återleverans kan ske senare.

I anslutning till det nämnda avtalet har vattenfallsverket och Imatran Voima Oy träffat en principöverenskommelse om att bygga en likströmsförbindelse mellan Rauma i Finland och Forsmark i Sverige. Likströmslänken planeras att få en överföringsförmåga om 430 MW och tas i drift år 1990. Likströmsförbindelsen kan förutom för fasta kraftleveranser även användas för tillfälliga kraftutbyten mellan Sverige och Finland.

Kostnadsfördelningen mellan de två parterna är att vattenfallsverket bekostar all utrustning i Sverige samt hälften av kostnaderna för sjökabeln. Imatran Voima Oy bekostar förutom hälften av sjökabeln all utrustning i Finland. Vattenfallsverkets kostnader beräknas i verkets anslagsframställning för budgetåret 1986/87 till totalt 692 milj. kr., varav 6 milj. kr. under budgetåret 1985/86.

Det gotländska kraftsystemet försörjs i huvudsak via två likströmsförbindelser från fastlandet, nämligen Gotland 1 och Gotland 2. Gotland 1 har överföringsförmågan 30 MW och togs i drift år 1954. Förbindelsen måste med stor sannolikhet tas ur drift under senare delen av 1980-talet. Gotland 2 togs i drift år 1983 och har överföringsförmågan 130 MW. Som reserv finns oljebaserade värmekraftsanläggningar på Gotland med en installerad effekt av totalt ca 150 MW. Belastningen på Gotland uppgår nu till ca 130 MW och den väntas stiga till 160 MW år 1990. Gotlands elförsörjning är således beroende av likströmslänken Gotland 2.

Varje avbrott på förbindelsen Gotland 2 leder till ett temporärt totalavbrott för kraftförsörjningen på Gotland. Avbrotten har blivit väsentligt fler än vad som bedömdes sannolikt i samband med att beslutet om Gotland 2 togs. Åtgärder vidtas nu för att minska avbrottsfrekvensen. Det bedöms

dock inte troligt att felfrekvensen kan minskas så mycket att Gotlands kraftförsörjning långsiktigt endast kan vara beroende av en enda överföringsförbindelse från fastlandet. Mot denna bakgrund erfordras en ytterligare likströmslänk, Gotland 3, så att denna förbindelse och Gotland 2 kan utgöra ömsesidig reserv. Genom den angivna förstärkningen kan en planerad utbyggnad av det gotländska kraftsystemet med en gasturbin undvikas. Samtidigt kan förbindelsen Gotland 1 avvecklas.

Det är enligt vattenfallsverket angeläget att Gotlands kraftförsörjning snarast förbättras. Inriktningen är därför att ta i drift Gotland 3 under år 1987. Härigenom erhålls också en önskvärd spridning av idrifttagningstidpunkterna för Gotland 3, Kontiskan 2 (ny likströmsförbindelse Västsverige–Jylland, se prop. 1984/85: 120 s. 281 och 292) och nyss nämnda förbindelse Sverige–Finland.

Kostnaden för Gotland 3 beräknas i verkets anslagsframställning för budgetåret 1986/87 till totalt 403,8 milj. kr., varav 190 milj. kr. under budgetåret 1985/86.

I skrivelse den 7 juli 1985 har statens vattenfallsverk hemställt att regeringen skall godkänna ett *avtal med Bålforsens Kraftaktiebolag (BÅKAB) om byte av krafttillgångar*.

BÅKAB, som är helägt av Svenska Cellulosa Aktiebolaget SCA, producerar och distribuerar elektrisk kraft i Norrland. Kraftomsättningen år 1983 var 5 300 GWh (5,3 TWh).

BÅKAB:s har fasta krafttillgångar i egna och delägda företags kraftstationer samt kraftandelar, främst i form av ersättningskraft enligt 9 kap. vattenlagen i dess lydelse före den 1 juli 1974, i andra producenters vattenkraftsstationer. BÅKAB:s ersättningskraft härrör huvudsakligen från kraftstationer som tillhör statens vattenfallsverk. BÅKAB:s kraftandelar i vattenfallsverkets stationer är följande:

Kraftstationer	Kraftandelar	
Lasele	9,73 %	
Kilforsen	2,90 %	
Forsmo	10,45 %	
Midskog	april–juni	1 578 kW
	juli–oktober	1 739 kW
	november–mars	1 937 kW
Näverede	2,9 %	
Stugun	12,7 %	
Järkvissle	14,0 %	

Ett medelår erhålls ca 290 GWh från dessa anläggningar.

Härutöver har BÅKAB rätt till kraft från Stornorrfors kraftstation enligt avtal med Umeå kommun. Genom avtalet har kommunen förbundit sig att av sin kraftandel i stationen till BÅKAB leverera en kraftkvantitet motsvarande 1,835 % av produktionen. Kraftkvantiteten utgör ett medelår ca 40 GWh vid nuvarande utbyggnad av stationen. Stornorrfors kraftstation tillhör statens vattenfallsverk.

BÅKAB disponerar även ca 44 GWh per år i ersättningskraft från Svarthålsforsens kraftstation som tillhör Stockholm Energi Produktion

AB. Stockholm Energi Produktion AB erhåller i sin tur ca 39 GWh per år i ersättningskraft från Stadsforsens kraftstation som tillhör statens vattenfallsverk. Vattenfallsverkets kraftleverans till Stockholm Energi Produktion AB samt Stockholm Energi Produktion AB:s leverans till BÅKAB fullgörs t. v. genom att vattenfallsverket till BÅKAB levererar en kraftkvantitet som motsvarar ersättningskraften från vattenfallsverket till Stockholm Energi Produktion AB. För skillnaden i kraftbeloppen erhåller BÅKAB dessutom ersättning i pengar från Stockholm Energi Produktion AB.

Totalt erhåller således BÅKAB från vattenfallsverkets anläggningar eller genom vattenfallsverkets förmedling ca 370 GWh per år ersättningskraft eller därmed jämförbar kraft från nio olika kraftstationer med separat beräkning av uttagningskostnaderna för varje station och med olika leveranspunkter. Härutöver avräknas ca 5 GWh per år i pengar. Systemet är mycket betungande administrativt, eftersom avtal med delvis olika innebörd gäller för resp. station. De administrativa svårigheterna ökar genom att uttagningskostnaderna för ersättningskraften kan omräknas vart tionde år med därav följande överväganden och förhandlingar. I syfte att eliminera dessa olägenheter har BÅKAB och vattenfallsverket diskuterat en strukturrationalisering. Dessa diskussioner har lett fram till ett avtal om ett byte av krafttillgångar enligt följande.

BÅKAB överlåter samtliga aktier i det helägda dotterbolaget Forsmoforsens Kraftaktiebolag (FKAB) till statens vattenfallsverk. Vattenfallsverket överlåter till BÅKAB samtliga sina aktier i Korselbränna Aktiebolag och Blåsjöns Kraftaktiebolag (29,8% av det totala antalet aktier i Korselbränna resp. 25 % av det totala antalet aktier i Blåsjöns Kraftaktiebolag). De aktieposter verket överlåter representerar krafttillgångar om ca 395 GWh per år. Överlåtelserna skall ske den 31 december 1985. Avtalet har träffats med förbehåll för regeringens godkännande.

Vid överlåtelserna skall FKAB ha erhållit från BÅKAB samtliga nyss nämnda rätter till ersättningskraft från Lasele, Kilforsens, Forsmo, Midskogs, Näverede, Stuguns, Järkvissle, Svarthålsforsens och Stornorrfors kraftstationer. FKAB skall vidare av BÅKAB ha erhållit en majoritetsandel av fallhöjden i projektet Mårdsel i Råneälven motsvarande minst 55 GWh. Avtalet innefattar också att en tidigare överföring av fallhöjd från BÅKAB till statens vattenfallsverk nu skall anses vara reglerad.

Vid värderingen av de olika poster som ingår i bytet har hänsyn tagits till skillnader i kapitalkostnader, drift- och underhållskostnader, överföringskostnader m. m. Enligt denna värdering är bytesobjekten likvärdiga. Någon mellanlikvid utgår därför inte.

Föredragandens överväganden

Den av statens vattenfallsverk föreslagna likströmsförbindelsen till Finland kan användas för både fasta och tillfälliga kraftutbyten mellan Sverige och Finland. Ett avtal om ett fast kraftutbyte med början år 1988 har också träffats mellan vattenfallsverket och det finska kraftföretaget Imatran Voima Oy. Den föreslagna likströmsförbindelsen medför vidare en förbätt-

rad driftsäkerhet i det svenska storkraftnätet. Förbindelsen ingår i den nordiska handlingsplan som fastställdes i mars 1985 av Nordiska Rådet.

Avbrottsfrekvensen på Gotland är f. n. otillfredsställande hög. Den av vattenfallsverket föreslagna likströmslänken till Gotland och den länk som togs i drift hösten 1983 kan utgöra en ömsesidig reserv. Härigenom minskar elförsörjningens sårbarhet och driftsäkerheten på Gotland blir jämförbar med den på fastlandet. Vidare kan en planerad utbyggnad av det gotländska kraftsystemet med en gasturbin undvikas.

Jag tillstyrker mot denna bakgrund att de av vattenfallsverket föreslagna likströmsförbindelserna mellan Sverige och Finland samt mellan Gotland och det svenska fastlandet kommer till stånd. De bör ingå som ytterligare investeringsändamål under anslaget E 11. Statens vattenfallsverk: Kraftstationer m. m. Jag räknar med att verkets investeringsram för budgetåret 1985/86 behöver räknas upp med 196 milj. kr. härför. Med hänsyn till den ingående reservationens storlek ryms en sådan ökning av investeringsramen inom ramen för tillgängliga medel för budgetåret 1985/86. Ytterligare medel behöver således inte anvisas.

BÅKAB och statens vattenfallsverk har under förutsättning av regeringens godkännande träffat ett avtal om byte av krafttillgångar. Bytet innebär att betydande strukturfördelar nås. De avtal och övriga bestämmelser som reglerar ersättningskraftleveranserna från vattenfallsverket till BÅKAB är anpassade till vattenlagen i dess lydelse före år 1974. Dessa avtal medför ett omfattande administrativt arbete utan att den totala elförsörjningen tillförs några värden. Kraftbytet innebär att ca 50 olika avtal och domar, som delvis är svåra att tolka och tillämpa, inte längre behöver hanteras.

Bytet innebär vidare för vattenfallsverkets del att verket blir den dominerande fallhöjdsinnehavaren i Råneälven och därmed får ett avgörande inflytande på älvens utbyggnad. En utbyggnad av Råneälven skulle innebära en direkt sysselsättning om 950 manår och skulle således förbättra sysselsättningsläget för vattenfallsverkets byggnadsorganisation inom Norrbotten.

Med hänsyn till vad jag nu har anfört finner jag att bytet av krafttillgångar bör genomföras. Jag förordar därför att regeringen inhämtar riksdagens bemyndigande att godkänna det mellan statens vattenfallsverk och BÅKAB träffade avtalet om byte av krafttillgångar.

Jag har nyss tagit upp djupgasprojektet i Siljansringen och redovisat mitt ställningstagande till det. Jag förordade därvid att regeringen inhämtar riksdagens bemyndigande att medge att vattenfallsverket deltar i bildande av bolag för prospektering och utvinning av djupgas.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att

1. bemyndiga regeringen att godkänna det mellan statens vattenfallsverk och Bålforsens Kraftaktiebolag träffade avtalet om byte av krafttillgångar,
2. bemyndiga regeringen att medge att statens vattenfallsverk deltar i bildande av bolag för prospektering och utvinning av djupgas,
3. godkänna vad jag nu har anfört om ytterligare investeringsändamål under reservationsanslaget Statens vattenfallsverk: Kraftstationer m. m.

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1980: 1097) om Svenska skeppshypotekskassan

Härigenom föreskrivs att 5 § lagen (1980: 1097) om Svenska skeppshypotekskassan skall ha följande lydelse:

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §

För lån från kassan skall vara ställd betryggande säkerhet i form av inteckning i svenskt fartyg eller tillgodohavande hos eller borgen av staten eller bank.

Inteckning skall ligga inom sjuttio procent av det värde till vilket styrelsen uppskattar fartyget. Som säkerhet får inte godtas inteckning i fartyg som är äldre än *femton* år.

Inteckning skall ligga inom sjuttio procent av det värde till vilket styrelsen uppskattar fartyget. Som säkerhet får inte godtas inteckning i fartyg som är äldre än *tjugo* år.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1986.

Civildepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 31 oktober 1985

Föredragande: statsrådet Holmberg

Anmälan till tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1985/86

Trettonde huvudtiteln

B. Statlig rationalisering och revision, statistik m. m.

[1] B.2 Anskaffning av ADB-utrustning

Under denna rubrik har i statsbudgeten för budgetåret 1985/86 anvisats ett reservationsanslag av 275 000 000 kr. Från anslaget finansieras och redovisas generellt användbar ADB-utrustning som anskaffas inom den civila statsförvaltningen för andra myndigheter och institutioner än de affärsdrivande verken.

I prop. 1984/85: 225 om statsförvaltningens användning av ADB m. m. redovisade jag statskontorets arbete med upphandling av basdatorer. Jag pekade på den stora betydelse detta arbete har för att åstadkomma en decentraliserad arbetsstruktur inom statsförvaltningen. En förutsättning för att detta skall lyckas är dock att det till maskinutrustningen finns ändamålsenliga program för gemensamma administrativa tillämpningar t. ex. ekonomi- och personaladministration.

Jag aviserade vidare att medel bör avsättas för att få till stånd en teknikutveckling av programvara till basdatorerna.

En viktig utgångspunkt för användningen av basdatorerna är att myndigheterna har ett sammanhållet stöd i kontorsarbetet. Den tekniska utvecklingen har medfört att det finns många olika typer av ADB-stöd för de enskilda kontorsrutinerna t. ex. diari föring, ord- och textbehandling, kalkylering. Genom att anskaffa skilda system för de olika rutinerna finns en risk för att varje myndighet behöver lägga ner stora kostnader för att kunna samutnyttja informationen i de olika systemen. Basdatorerna syftar till att på ett effektivt sätt kunna ge myndigheterna ett sammanhållet kontorsstöd.

Tillgången på program för basdatorerna har inte utvecklats i den takt som är önskvärd för att stimulera en vidare användning av basdatorerna. Det är enligt min mening utomordentligt angeläget att ett utvecklingsarbete kommer igång. Program för generella användningsområden som t. ex. diari föring, ekonomi- och personaladministration måste kunna erbjudas för att basdatorerna skall kunna utnyttjas effektivt.

Det är dessutom angeläget att myndigheterna stimuleras att skapa ut-

rymme för eget utvecklingsarbete för att ta fram speciella program för den egna produktionen.

För att göra det möjligt att utveckla program, anpassa på marknaden tillgängliga produkter samt skapa goda förutsättningar för egenutveckling av programvara till basdatorerna bör 5 milj. kr. ställas till förfogande för teknikupphandling inom detta område. Detta arbete bör ske inom ramen för statskontorets samordningsansvar. Medlen bör därför anvisas som en av regeringen fastställd ram inom anslaget Anskaffning av ADB-utrustning.

Datorer av den typ och storlek som basdatorerna representerar utnyttjas även utanför statsförvaltningen. Teknikupphandling av programvaror för basdatorerna kan bli ett värdefullt projekt där statsförvaltningen som beställare kan påverka och medverka till att skapa industriella utvecklingsprojekt.

Den del av utvecklingskostnaderna som bekostas med medel ur det nu aktuella anslaget skall återvinnas enligt samma princip som gäller för övriga investeringar som finansieras från anslaget. Detta kommer att ske genom avgiftsbeläggning av produkterna eller i andra former som vanligtvis utnyttjas, exempelvis via royalty.

Med hänvisning till vad jag har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att till *Anskaffning av ADB-utrustning* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1985/86 anvisa ett reservationsanslag av 5 000 000 kr.

D. Statlig personalpolitik m. m.

[2] D 19. Bidrag till förnyelsefonder på det statligt reglerade området

I avtal den 5 juni 1985 mellan staten och de statsanställdas huvudorganisationer har parterna satt av särskilda medel för inrättande av förnyelsefonder på det statligt reglerade området. Fondernas ändamål skall enligt avtalet vara att i samband med förnyelse av arbete och verksamhet tillföra särskilda resurser för att bereda utvecklingsmöjligheter och tryggad anställning för arbetstagare med bristande utbildningsbakgrund och för personalgrupper som till följd av strukturförändringar befinner sig i eller riskerar att komma i övertalighetssituationer.

För budgetåren 1985/86 t. o. m. 1988/89 har parterna enats om att fondernas storlek skall vara 50 resp. 100, 100 och 50 milj. kr. Överläggningar mellan parterna om formerna för beslutande och för fondsystemets organisation m. m. pågår f. n.

Avtalet har godkänts av riksdagens löne delegation och regeringen. Något anslag för detta ändamål finns inte upptaget i statsbudgeten för budgetåret 1985/86.

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att till *Bidrag till förnyelsefonder på det statligt reglerade området* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1985/86 anvisa ett reservationsanslag av 50 000 000 kr.

Förteckning

över av regeringen hos riksdagen i prop. 1985/86: 25
begärda anslag på tilläggsbudget I till statsbudgeten
för budgetåret 1985/86

Statsutgifter

V. Socialdepartementet

F5 Bidrag till anordnande av daghem och fritidshem,
reservationsanslag 100 000 000

VI. Kommunikationsdepartementet

K2 Bidrag till Sveriges meteorologiska och hydrologiska
institut, *reservationsanslag* 1 950 000

VIII. Utbildningsdepartementet

B1 Skolöverstyrelsen, *förslagsanslag* 3 367 000

C3 Bidrag till kommunal utbildning för vuxna, *förslagsanslag* 2 850 000

D8 Utbildning för tekniska yrken, *reservationsanslag* 10 000 000

E6 Timersättning vid grundvux, *förslagsanslag* 1 500 000

E8 Bidrag till vissa studiesociala ändamål, *reservationsanslag* 2 000 000

X. Arbetsmarknadsdepartementet

A1 Arbetsmarknadsdepartementet, *förslagsanslag* 2 034 000

B1 Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader,
förslagsanslag 2 000 000

B3 Arbetsmarknadsutbildning, *reservationsanslag* 906 250 000

B7 Arbetsmarknadsverket: Anskaffning av utrustning,
reservationsanslag 2 000 000

B9 Arbetsmarknadsverket: Inköp för arbetsmarknadsutbildningen,
reservationsanslag 22 500 000

C4 Särskilda åtgärder för arbetsanpassning och sysselsättning,
förslagsanslag 93 800 000

C6 Statsbidrag till offentligt skyddat arbete, *reservationsanslag* 13 000 000

D1 Statens invandrarverk, *förslagsanslag* 1 974 000

D2 Åtgärder för flyktingar, *förslagsanslag* 70 000 000

D3 Åtgärder för invandrare, *reservationsanslag* 1 125 000

D5 Överföring och mottagning av flyktingar m. m., *förslagsanslag* 105 000 000

Prop. 1985/86: 25	D6	Ersättning till kommunerna för åtgärder för flyktingar m. m., <i>förslagsanslag</i>	169 000 000
		<i>XI. Bostadsdepartementet</i>	
	B1	Bostadsstyrelsen, <i>förslagsanslag</i>	3 500 000
		<i>XII. Industridepartementet</i>	
	C9	Lokaliseringsbidrag m. m. i Uddevallaregionen, <i>reservationsanslag</i>	125 000 000
	C10	Lokaliseringslån i Uddevallaregionen, <i>reservationsanslag</i>	25 000 000
	D1	Sveriges geologiska undersökning: Geologisk kartering m. m., <i>reservationsanslag</i>	161 000
		<i>XIII. Civildepartementet</i>	
	B2	Anskaffning av ADB-utrustning, <i>reservationsanslag</i>	5 000 000
	D19	Bidrag till förnyelsefonder på det statligt reglerade området, <i>reservationsanslag</i>	50 000 000
		Summa statsutgifter	1 719 011 000